Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 32 (13.294).
8 ФЕВРАЛЬ 1966 йил
СЕШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

«ЛУНА-9» АВТОМАТИК СТАНЦИЯСИ ЁРДАМИ БИЛАН ОЙНИ ТАДҚИҚ ҚИЛИШ ПРОГРАММАСИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ТУГАЛЛАНДИ

ТАСС АХБОРОТИ

5 февралда Москва вақти билан соат 19 дан соат 20-41 минутга қадар «Луна-9» автоматик станцияси билан радиоалоқа сеанси ўтказилди, шу билан «Луна-9» автоматик станцияси ёрдамида Ойни тадқиқ қилиш учун мўл жалланган программа поёнига етказилди.

«Луна-9» станциясидан олинган телевизион суратлар мисли йўқ суратлар бўлиб, олимларнинг дастлабки хулосаларига қараганда, Ой юзасининг структурасини ва хусусиятларини аниқламоқ учун ниҳоят даражада илмий қимматга эгадир.

* * *

«Луна-9» автоматик станцияси ёрдамида Ойни тадқиқ қилиш программаси муваффақиятли тугаллангани матбуотда хабар қилинган эди.

Шу билан бирга, станциядаги ток манбалари мўлжалдагидан ошадиган бир оз электр энергия запасига эга бўлганлигини ҳисобга олиб, «Луна-9» станцияси билан қўшимча суратда икки соатлик радиоалоқа сеанси ўтказилди. Бу радиоалоқа сеанси 6 февраль Москва вақти билан соат 23-37 минутда бошланди.

Алоқа сеанси вақтида станциядан системаларнинг ишини характерловчи телеметрик ахборотлар, станциянинг температура режими ва Ой манзараси баъзи бир участкаларининг такрор телевизион тасвирлари қабул қилиб олинди.

Станциядаги ток манбалари электр энергиясининг бутун запаси амалда ана шу сеанс учун сарф этилди. Шу сабабли «Луна-9» автоматик станция билан бундан кейин радиоалоқа тўхтатилади.

«Луна-9» станцияси билан жами етти марта радиоалоқа сеанси ўтказилиб, бу сеанслар умуман 8 соат 5 минут давом этди.

Қабул қилиб олинган Ой юзасининг ноёб телевизион тасвирлари ва илмий ахборотлар ўрганилади ва тадқиқ қилинади.

Тадқиқотларнинг натижалари матбуотда эълон қилинади.

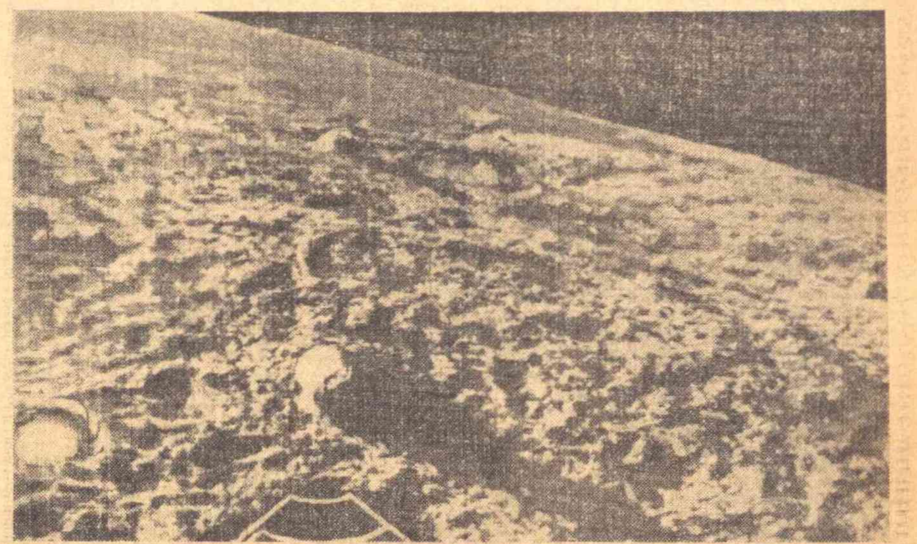

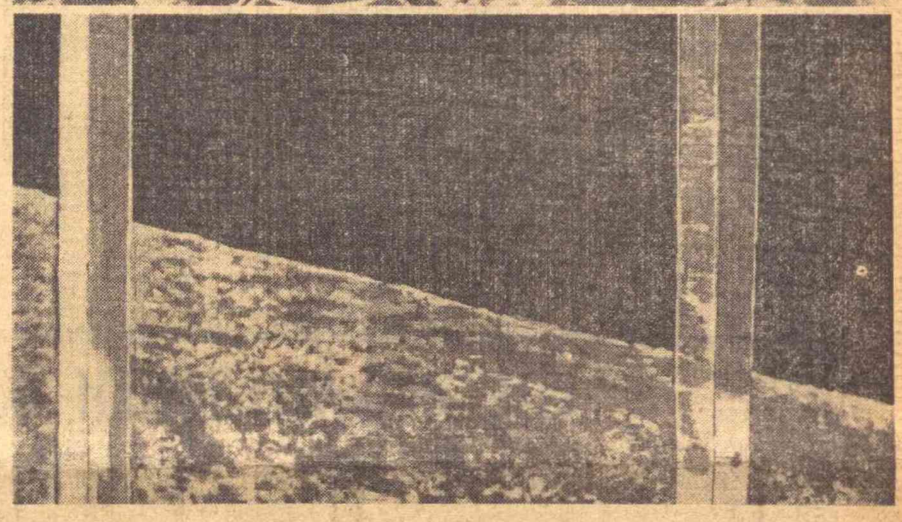

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Мамнуният ва ифтихор билан айтамиз: инсон қадр-қиммати, инсон шон-шарафи, инсон бахт-истиқболи социалистик ҳаёт нашидасила биринчи бор бизнинг Советлар Ватанимизда улуғланди, қиёс қилиб бўлмас юксакликларга кўтарилди. Социалистик тузум инсон шахсиятини камолот чўққиларига кўтариш ва унинг моддий-маънавий эҳтиёжларини тўкис-тугал қондириш учун ҳамма шароитларни, ҳамма имкониятларни вужудга келтирди. Бу ленинчи партиянинг донишмандлиги, меҳнат аҳли манфаатларини эъзозлаб, авайлаб сақлаш, қадрлаш ва шу манфаатлар йўлида хизмат кўрсатишнинг юксак намунасидир.

Партия ва ҳукумат ҳамма вақтдагидек кейинги йилларда ҳам халқнинг турмуш фаровонлигини юксалтириш соҳасида катта тадбирлар ишлаб чиқди. Партиямиз XXII съезди қарорларининг амалга оширила бориши туфайли совет кишисининг турмушида айниқса катта ўзгаришлар юз бермоқда. Мамлакат халқларининг кўп миллатли қардошлик оиласида Ўзбекистон экономикаси ҳам тез одимлаб, унинг олтин ерлари, меҳрзиёли шаҳарлари, сахий қишлоқлари кун сайин ободлашиб, меҳнаткашлар турмуши янги мазмун билан бойимоқда. Етти йиллик планнинг биргина коммунал қурилиши соҳасидаги топшириқларини олсак, бу соҳада капитал маблағ сарфлаш 121 процент бажарилди.

Партия ва ҳукуматимиз меҳнаткашлар ҳаётий эҳтиёжи, талаблари ўсиб, кенгайиб бораётганлигини назарда тутиб коммунал, маданий-маиший хизмат даражасини ошириш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Ўтган куни матбуотда эълон қилинган Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Ўзбекистон ССРда аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарори кишилар бахт-саодати йўлида, уларнинг зарур эҳтиёжларини бажонидил қондириш ҳақида қилинаётган ғамхўрликнинг, республикамиз истиқболини кўзлаб, уни янада гуллатиб-яшнатиш соҳасида изчиллик, моҳирлик ва меҳрибонлик билан амалда қўлланилаётган ишлар натижасидир. Қарорда белгиланган ҳар бир тадбир алоҳида аҳамият касб этади. Тадбирларнинг ҳажми, салмоғи эса шу қадар каттаки, бу яқин уч-тўрт йил ичида кўп йилларга тенг келадиган ишларни амалга оширишни тақозо этади.

Қарорда белгиланганидек, 1966—1970 йилларда коммунал қурилиш ишларига 440 миллион сўм миқдорида маблағ сарфланади. Бу 1961—65 йилларда эришилган даражадан икки баравар кўпдир. 1970 йилнинг охирига бориб республикамизнинг барча шаҳарлари ва район марказлари, колхоз ва совхозлари водопровод суви билан таъминланади. 1114 совхоз ва колхозда янги водопровод қурилади, канализация шохобчалари кенгайтирилади, 2050 километр газ шохобчалари ишга туширилади, коммунал электр тармоқларини кенгайтиришга 12,5 миллион сўм миқдорида маблағ сарфланади.

Аҳолига транспорт хизматини кучайтириш юзасидан белгиланган тадбирлар айниқса катта. Шаҳар электр транспортини 33 миллион сўмлик ҳажмда ривожлантириш топшириғи белгиланди. Тошкент ва Самарқанддаги трамвай ва троллейбус хўжалиги реконструкция қилинади. Андижон, Фарғона, Наманган ва Олмалиқда троллейбус линияларини ишга тушириш кўзда тутилади.

Республикамизнинг шаҳарлари, посёлкалари, район марказлари, совхоз ва колхозларида 12770 ўринли ҳаммом, ҳар сменада 63 тонна кир (қуруқ ҳолатда) ювиб берадиган кирхоналар вужудга келтирилади, 57 меҳмонхона қурилади. Шаҳарларни ободонлаштиришга, йўллар, йўлкалар, кўприклар, қўш қават ўтиш жойлари қуришга 74,8 миллион сўм маблағ сарф этилади. Кўриниб турибдики, коммунал хўжалик соҳасида қилинадиган ишларнинг миқёси ниҳоятда катта.

Белгиланган бу тадбирларнинг амалга оширила бориши шаҳар ва қишлоқларимизнинг ҳусни-жамолини янада очиб юборади, республикамиз қиёфасида янги ўзгаришлар юз беради. Ободончилик ишларининг ҳозирги замон талаблари даражасида, индустрияси ва архитектураси асосида ривож топиши, коммунал хўжалик ишлари ҳажмининг кўп даража ўсиши, уй-жой, маданий-маиший хизмат кўрсатиш кўламининг кенгайиши кишиларнинг энг қулай шароитда ва фаровон турмуш кечиришлари учун янада катта имкониятлар вужудга келтиради, уларнинг ҳаётида, фаолиятида, феъл-атворида, коммунистик қарашларининг чиниқиши ва коммунистик анъаналарнинг чуқурроқ сингиб боришида, эскилик сарқитларининг тез чекиниб барҳам топишида муҳим роль ўйнайди

Аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни яхшилаш чоралари тўғрисидаги қарорнинг муваффақиятли бажарилиши партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, қурилиш, коммунал, лойиҳалаш ва бошқа муассасаларнинг бу соҳада изчил ва жанговар иш олиб боришларига, аҳолига коммунал-маиший хизмат кўрсатиш масалалари билан мунтазам ва жиддий шуғулланишларига, ташкилотчилик кўрсатишларига, оммани уюштира билишларига боғлиқ.

Ҳар бир партия, совет ходими, муассаса ва идора бошлиғи, колхоз, совхоз раҳбари омманинг, ўз коллективининг, ҳар қайси оиланинг кайфиятини, турмуш даражасини, уй-рўзғор шароитини, моддий-маиший аҳволини обдон яхши билиши шарт. Бу тўғрида айрим жойларда бўлгани сингари расман, юзаки иш кўришларга, ваъдалар беришга, фойдасиз умумий уринишларга, ҳар қандай сусткашлик ва бепарволикка қатъиян хотима бериш керак.

Ҳозир партия комитетининг секретари, ижроком раиси, корхона директори, колхоз раиси, совхоз директори, идора, муассаса бошлиғи ўз олдига шундай саволни қўйиши даркор: ҳар бир меҳнат кишисининг турмуш талабларини, ҳаётий эҳтиёжларини қондира оладиган зарур шароитлар ҳамма жойда вужудга келтирилганми? Шаҳар, посёлка ва қишлоқларни, хонадонларни водопровод, электр, газ билан таъминлаш аҳволи қандай? Жойларда яхши жиҳозланган ошхона, новвойхоналар, ҳаммом ва сартарошхоналар, кийим-кечак, пойафзал ва бошқа нарсаларни ремонт қиладиган устахоналар борми? Аҳолини эстетик тарбиялашга хизмат кўрсатувчи маърифат ўчоқлари — радио, телевидение, кинотеатрлар мунтазам ишлаб турибдими? Шаҳар кўчалари, қишлоқ йўллари ободми? Уй-жой қурилиши қандай боряпти? Партия, совет ходимлари, хўжалик бошлиқлари ана шу вазифаларнинг қандай бажарилаётгани ҳақида кўпроқ бош қотиришлари, чуқур мулоҳаза юритишлари лозим.

Халқнинг бой тажрибасида, традициясида шундай олижаноб хусусиятлар таркиб топдики, булардан шаҳар ва қишлоқларни обод этишда, санитария-гигиена ҳолатини яхшилашда фойдаланиш жуда муҳимдир. Омманинг ҳамма табақаларини коммунал-маиший қурилиш ишларига жалб этиш, аҳолида ижтимоий уй-жой фондига, маданий-маиший хизмат кўрсатувчи жамоат корхоналари ва муассасаларининг бойлигига нисбатан янгича муносабатда бўлишни қарор топдириш ва кучайтириш — партия ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

Аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни яхшилаш чоралари ҳақидаги қарорни, бу соҳада ишлаб чиқилган катта тадбирларни амалга ошириш бутун жамоатчиликнинг, республикамиз партия, совет, комсомол, касаба союз ташкилотларининг, коммунал хўжалиги ходимларининг муқаддас ва шарафли ишидир.

ОЙ СУРАТГА ОЛИНДИ

4 ва 5 февралда «Луна-9» автоматик станцияси билан алоқа сеанслари ўтказилган вақтда Ойнинг станциядан кўриниб турган сатҳининг суратлари қабул қилиб олинди.

Қуёш уфқдан турли баландликда турган шароитда олинган такрорий суратлар Ой юзасининг структурасини ўрганиш учун бой материал беради ва ғоят катта илмий аҳамиятга эга бўлади.

Суратларда «Луна-9» станциясидан шарқи-жанубий томонда Ой манзарасининг бир-бирига туташган иккита участкаси кўриниб турибди. Бу суратлар 4 февраль эрталаб қабул қилиб олинди. Станциянинг турган жойи Бўронлар Океанининг шарқий чеккасида бўлиб, Ой экваторига яқиндир. Шу районда Ой юзаси нисбатан текис. Станциядан кўриниб турган Қуёш Ой уфқидан 7 градус чамаси баландда эди.

Ой манзарасининг сурати Ерга берилаётган вақтда камера уфққа энгашиброқ турган эди. Биринчи суратда станциянинг бир қисми кўриниб турибди. Иккинчи суратнинг чап томонида тиккайиб турган нарса — антенна: суратнинг ўнг томонида — станциядаги икки қиррали кўзгу кўриниб турибди. Ой юзасининг бир қисми шу кўзгуда акс этиб турибди. Станциядан уфқ чизиғигача бўлган масофа тахминан 1,5 километр. Станция яқинида Ой юзасидаги жуда майда деталлар кўзга ташланади. Станциянинг кўриниб турган детали устки бурчакларининг (биринчи суратда) тўрт сантиметрга тенг масофаси станция яқинидаги масштабнинг қандайлиги тўғрисида тасаввур беради.

Станция яқинидаги деталлар суратларда бир-икки миллиметр чамаси катталикда аниқ кўриниб турибди.

Станция қўнган районда Ой юзаси етарли равишда қаттиқ, чунки станциянинг Ой юзасига унчалик ботиб қолганлиги суратда кўринмайди, Ой юзасида чанглар борлиги сезилмайди.

Ойнинг юзаси жуда ғадир-будир бўлиб, унда майда ўнқир-чўнқирлар ва думалоқлар кўп. Тошларга ўхшаган айрим нарсалар сочилиб ётибди. Биринчи суратда станция олдида узун соя солиб турган тош кўринади. 15 сантиметр чамаси катталикдаги бу тош билан станция ўртасидаги масофани икки метр деса бўлади. Олисроқда анча каттароқ тошлар кўриниб турибди. Тошларнинг нақадар катталигини уларнинг олислиги сабабли белгилаб бўлмайди. Катта қора доғлар чуқурликларнинг суратидир. Иккинчи суратнинг ўнг томонида айниқса катта чуқурлик кўриниб турибди. Бунинг эни — бир неча метр. Биринчи суратнинг юқоридан чап томонида бир қанча катта чуқурликлар ва тепаликлар кўзга ташланади.

Ойда атмосфера бўлмаганлиги сабабли осмон тим қоронғи эканлигини кўрамиз. Ёруғлик ўткир бўлганлиги сабабли соялар жуда контрастли бўлиб чиққан.

ОЙ! ЕРНИНГ ҚУЛОҒИ СЕНДА!

МОСКВА, (ТАСС мухбири). «Луна-9» совет автоматик станциясининг парвози муваффақиятли тугалланганига бағишлаб, бугун марказий телевидение студиясида ўтказилган матбуот конференциясида космонавт учувчилардан Ю. А. Гагарин билан А. А. Леонов, таниқли совет олимларидан В. И. Сифоров, Д. Я. Мартинов, В. Н. Жарков, И. А. Меркулов ва бошқалар иштирок этишди.

«Луна-9»нинг парвози космик техникани ривожлантириш учун қандай аҳамиятга эга, деб журналистларнинг берган саволларига жавобан И. А. Меркулов шуни эслатиб ўтдики, мана шу кунларда ўтказилган эксперимент ернинг биринчи сунъий йўлдошини учириш ва инсоннинг космосга қилган биринчи парвози сингари воқеалар билан бир қаторда туради...

Амалда космик ракеталар Ой юзасига яқинлашган пайтда жуда юксак тезликда, тахминан секундига 2,7 километр тезликда учади. Ой атрофида атмосфера йўқ. Шундай вазиятда ўз-ўзига тормоз бериш ҳамда Ер йўлдошининг юзасига оҳиста қўниш учун космик аппаратга каттагина энергия запаси даркор бўлади...

Юрий Гагарин билан Алексей Леонов экипажли космик кемани Ойга қўндириш Ерга қўндиришга нисбатан анча мураккабдир, дейишди. Бунинг сабаби шуки, ана шу осмон жисми теварагида бирон бир сезиларли атмосфера йўқ. Совет космонавтлари Ойга биринчи бўлиб чиқадиларми, деган саволга Гагарин: «кейинда қолмоқчи эмасмиз!» — деб жавоб қайтарди.

ЧЕТ ЭЛЛАРДАН ТАБРИКЛАР

Инсоният тарихида биринчи бўлиб совет автоматик станцияси Ойга муваффақиятли қўндирилганлиги муносабати билан Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний, А. Н. Косигин номига чет эллардан жуда кўп табриклар келмоқда.

Польшадан В. Гомулка, Э. Охаб ва Ю. Циранкевич; Чехословакиядан — А. Новотний; Руминиядан — Н. Чаушеску, Киву Стойка ва Ион Георге Маурер; Венгриядан — Я. Кадар, И. Доби ва Д. Каллаи; Монголия Халқ Республикасидан — Ю. Цеденбал ва Ж. Самбу; Германия Демократик Республикасидан — В. Ульбрихт, В. Штоф, И. Дикман ва Э. Корренс; Югославиядан — Иосип Броз Тито табрик телеграммалари юборишди.

Франция Компартияси, Италия Компартияси, Чили Компартияси, Канада Компартияси, Кипр Меҳнаткаш халқ прогрессив партияси, Аргентина Компартияси раҳбарлари КПСС Марказий Комитетига телеграммалар юбориб, самимий қутладилар ва янги муваффақият тиладилар.

* * *

Франция президенти Ш. Де Голль, АҚШ Президенти Линдон Б. Жонсон, Буюк Британия Бош министри Г. Вильсон, Ҳиндистон Президенти С. Радхакришнан, Эфиопия императори Хайле Селассие табрикномалар юборишди.

(ТАСС).

АКАДЕМИК БЛАГОНРАВОВНИНГ ТУШУНТИРИШЛАРИ...

«Луна-9» Совет станциясидан Совет Иттифоқида олинган суратлар билан Англиядаги Жодрэлл Бэнк обсерваторияси олган суратлар ўртасидаги фарқни нима билан изоҳлаб бўлади?», — деган савол билан ТАСС мухбири СССР Фанлар академиясининг космик фазони тадқиқ қилиш ва ундан фойдаланиш комиссиясининг раиси академик А. А. Благонравовга мурожаат қилди.

Академик Благонравов бундай деди:

«Маълумки, «Луна-9» станцияси билан алоқа қилиш сеанслари қачон ўтказилишини ва эшиттиришлар қандай частотада олиб борилишини Совет Иттифоқи бутун дунёга олдиндан хабар бериб қўйган эди. Шуни айтиш керакки, «Луна-9» станциясидаги передатчик бераётган шифрли телевизион сигналларни қабул қилиб олиш техникавий жиҳатдан жиддий қийинчилик туғдирмайди ва асосан берилаётган сигналларнинг сифатига боғлиқ бўлади. Бироқ сигналлар орқали берилаётган суратларни бузмай қабул қилиб олмоқ учун вертикал ва горизонтал масштабларни билиш зарур. Англиядаги обсерватория қабул қилиб олган сигналларнинг суратлар ҳолида акс эттирилганлиги яхши. Лекин, афсуски, Жодрэлл Бэнк обсерваторияси сигналларни мазкур факторларни ҳисобга олмай туриб қабул қилган ва ишлаб чиққан, натижада у ишлаб чиққан суратларда горизонтал масштаб тахминан 2,5 баравар камайтириб юборилган.

Йирик инглиз олими профессор Ловелл раҳбарлик қилаётган Жодрэлл Бэнк сингари таниқли обсерватория ўзи қабул қилиб олган суратларни олдин тегишли совет илмий ташкилотлари билан гаплашиб ва суратнинг тўғри акс эттирилиши учун зарур маълумотларни сўраб олмай туриб, нима учун шошма-шошарлик билан эълон қилиб юборганлиги кишини бирмунча таажжублантиради.

Бунга сенсация характеридаги баъзи мақсадлар сабаб бўлган бўлса керак.

Ҳеч шубҳасиз, фан манфаатлари учун, аввало, фактларнинг аниқ бўлиши аҳамиятлидир, «Луна-9» автоматик станциясининг учирилиши, юмшоқ қўндирилиши ва ундан информациялар олиш сингари мана шундай ғоят муҳим ва масъулиятли экспериментни ўтказишда совет олимлари айни шу мулоҳазага амал қилиб иш олиб бордилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети «1966 йилда умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшларни ўқитишни кенгайтириш ва халқ хўжалигида ишга жойлаштириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Ўрта умумий таълим мактабларида ўқитиш муддати бир йил қисқартирилганлиги ҳамда ўнинчи ва ўн биринчи синфларнинг ўқувчилари 1966 йилда мактабни айни бир вақтда тамомлаб чиқишлари, шунингдек саккизинчи синфларни тамомлаб чиқаётган ўқувчилар кўпайиши муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети қарор қилдилар:

1. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетлари, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, меҳнаткашлар депутатлари ўлка, область, шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари, министрликлар ва идоралар умумий таълим мактабларини кўплаб тамомлаб чиққан ўқувчиларни ўқишни давом эттирмоқ учун ўқув юртларига қабул қилишни, шунингдек ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқишни давом эттира олмайдиган ёшларга олдин касб ўргатиб, уларни халқ хўжалигининг турли тармоқларида ўз вақтида ишга жойлаштиришни таъминласинлар

2. 1966 йилда умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшларнинг ўқишни яна давом эттиришлари ва уларга касб ўргатиш учун шарт-шароит вужудга келтириш мақсадида:

— 1966 йилда саккиз йиллик мактабларни тамомлаб чиқувчиларни тўққизинчи синфларга қабул қилиш 1965 йилга нисбатан 631 минг киши миқдорида кўпайтирилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари умумий мажбурий саккиз йиллик таълимни таъминлаш ва умумий таълим мактабларидан ўқувчиларнинг кетиб қолишларини қисқартиш тадбирларини партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари иштироки билан ишлаб чиқсинлар;

— 1966 йилда ўрта махсус ўқув юртларида кундузи ўқиш учун қабул қилинадиган ўқувчилар 1965 йилдагига нисбатан 124 минг киши кўпайтирилсин;

— асосан кончилик, металлургия ва энергетика ишлаб чиқариши ихтисослари бўйича, химия-технология, радиоэлектроника ва янги техниканинг бошқа ихтисослари бўйича инженер-техник кадрлар тайёрламоқ учун, қишлоқ хўжалик мутахассислари, енгил саноат ва озиқ-овқат саноати мутахассислари, шунингдек халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларига экономистлар тайёрламоқ учун 1966 йилда олий ўқув юртларида кундузги ўқишга 1965 йилдагига қараганда 34 минг кўп студент қабул қилинсин;

Профессионал-техника билим юртларида кундузги ўқишга 1966 йилда 1965 йилдагига нисбатан 131,8 минг кўп ўқувчи қабул қилинсин.

— профессионал-техника билим юртларига ўқувчилар қабул қилишда ўрта умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқувчилардан айрим группалар тузиш кўзда тутилсин. Саккиз йиллик мактабларни тамомлаб чиқаётган ўқувчиларни профессионал-техника билим юртларига қабул қилишнинг қисқартирилишига йўл қўйилмасин;

— ўрта умумий таълим мактабларини тамомлаб чиққан ёшлардан малакали ишчилар тайёрламоқ учун йирик саноат корхоналари, совхозлар, қурилиш ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар ҳузурида профессионал-техника таълими органлари системасида техника билим юртлари ташкил этилсин. Мазкур техника билим юртларига 1966 йилда 96,8 минг ўқувчи қабул қилиш плани тасдиқлансин;

— ўрта мактабларни тамомлаб чиққан ёшлардан саноат, қурилиш, транспорт, алоқа корхоналари, коммунал корхоналарга, совхозлар, колхозларга ҳамда бошқа корхоналар ва ташкилотларга малакали ишчилар тайёрламоқ учун иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари (халқ хўжалиги тармоқларининг кадрларга бўлган эҳтиёжини ҳисобга олиб) корхоналарда, шунингдек профессионал-техника билим юртлари ҳузурида (корхоналар, қурилиш ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар билан шартномалар тузиб ва уларнинг маблағлари ҳисобидан) ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда 6 ойгача муддат билан ўқитадиган, энг мураккаб касблар бўйича 1 йил муддатгача ўқитадиган қисқа муддатли кўпгина курслар ташкил қилсинлар.

Ўрта мактабларни тамомлаб чиқаётган ёшлардан мазкур курсларда 1966 йилда камида 40,5 минг кишини қурилиш ишчилари (монтажчилар ва механизаторлар) қилиб тайёрлаш, камида 43 минг кишини савдо ва умумий овқатланиш ходимлари қилиб ва камида 25,6 минг кишини аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ходимлари қилиб тайёрлаш плани тасдиқлансин;

(Давоми иккинчи бетда).

АФҒОНИСТОН БОШ МИНИСТРИ МУҲАММАД ҲОШИМ МЕЙВАНДВАЛ

ЎЗБЕКИСТОНГА КЕЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

Совет Иттифоқи ҳукуматининг таклифига биноан, 1 февралда расмий визит билан Совет Иттифоқига ташриф буюрган Афғонистон Бош министри Муҳаммад Ҳошим Мейвандвал Ўзбекистонга келди.

М. Ҳ. Мейвандвал 1920 йилда Ғазна вилоятининг Мукур шаҳрида туғилган. Кобулдаги «Ҳабибия» олий мактабида таълим олган. 1942 йилдан 1949 йилгача журналистлик фаолияти билан шуғулланган, Афғонистонда чиқадиган бир қанча газеталарнинг редактори бўлган. 1949—1954 йилларда подшо саройида матбуот масалалари бўйича маслаҳатчи бўлган, сўнгра Афғонистон ҳукуматининг матбуот ва информация департаментига бошчилик қилган.

М. Ҳ. Мейвандвалнинг жуда кўп мақолалари ва асарлари босилиб чиққан. Уларда М. Ҳ. Мейвандвал мамлакатда ислоҳотлар ўтказиш ва Афғонистоннинг бетарафлик ҳамда тинчлик сиёсати олиб бориши зарурлигини асослаб берган.

1955 йилдан 1964 йилга қадар М. Ҳ. Мейвандвал дипломатик хизматда бўлди: ташқи ишлар министрининг ўринбосари, сўнгра Афғонистоннинг Англиядаги, Покистондаги ва АҚШдаги элчиси бўлиб турган. 1964 йил декабрда у матбуот ва информация министри лавозимига тайинланади. 1965 йил ноябрдан бошлаб М. Ҳ. Мейвандвал Афғонистон подшо ҳукуматига бошчилик қилиб келмоқда.

Яқинда парламентда сўзлаган нутқида М. Ҳ. Мейвандвал ўзининг ҳукумати бундан буён ҳам бетарафлик, ҳарбий блокларга қўшилмаслик ва тинч-тотув яшаш сиёсатини қатъият ва изчиллик билан ўтказа боришини, Совет Иттифоқи билан дўстона муносабатларни бундан кейин ҳам ривожлантириш ва мустаҳкамлаш ниятида эканлигини айтди.

Совет Иттифоқида Афғонистон Бош министрининг СССРга қилган сафари совет — афғон дўстлигининг мустаҳкамланишига ёрдам беради, деб ишонч билдирилмоқда.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Боши биринчи бетда).

— ўрта мактабларни тамомлаб чиққан ва янги қурилишлар жойлашган районларда яшаб турган ёшларга (ўз хоҳишларига қараб) касб ўргатмоқ учун уларни янги ишга туширриладиган корхоналарга ўхшаш мавжуд ишлаб турган корхоналарга ишга юбориш йўли билан ўрта умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшлардан 1967 йилда ва ундан кейинги йилларда ишга тушириладиган корхоналар учун малакали ишчилар тайёрлаш тадбирларини СССР министрликлари ва идоралари ишлаб чиқсинлар ва 1966 йилда амалга оширсинлар.

3. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари, корхоналарнинг, қурилиш ташкилотларининг ва бошқа ташкилотларнинг раҳбарлари ёшларга касб ўргатишни яхшилаш чораларини кўрсинлар. Бунинг учун:

— ишлаб чиқаришда ишчилар тайёрламоқ учун ўқув-ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, ўқув комбинатлари (пунктлари, ўқув-ишлаб чиқариш цехлари, пролетлари, участкалари, устахоналари ва полигонлари) тузиш ва уларни кенгайтириш йиллик планларда кўзда тутилсин;

— ўқитиш процессини амалга оширмоқ учун, шунингдек корхоналар ва ташкилотларнинг заказларини ишлаб чиқариш таълими процессида бажариш учун профессионал-техника билим юртларига зарур ускуналар, машиналар, асбоблар ва механизмларни база корхоналарнинг, қурилиш ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг ҳақ олмай бериб қўйишлари таъминлансин;

— ёш ишчиларнинг зарур профессионал билимларни ва амалий кўникмаларни тезроқ ва яхшироқ эгаллаб олишлари, шунингдек ишларни бажаришда хавфсизлик қоидаларини ўзлаштириб олишлари учун ёшларга ишлаб чиқариш ихтисосларини ўргатишни ташкил этишни яхшилаш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқилсин. Ёшларга касб ўргатиб, уларни тайёрлашнигина эмас, шу билан бирга тўғри тарбиялашни ҳам таъминлай оладиган, тайёргарлиги энг яхши бўлган инженерлар, техниклар ва малакали ишчилар ёшларга касб ўргатиш учун ажратиб қўйилсин.

4. СССР Министрлар Советининг Профессионал-техника таълими давлат комитети ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари:

— саноатда, қишлоқ хўжалигида, қурилишда, транспортда ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналарида ишлаш учун СССРнинг манфаатдор министрликлари ва идоралари ҳамда ВЦСПС билан келишиб олинган касблар рўйхатига мувофик профессионал-техника билим юртларида 3 йил муддатгача ўқитиш йўли билан юқори малакали ишчилар тайёрлашни ташкил этсинлар;

— ишлаб чиқаришнинг ўзида тайёрланаётган ишчиларнинг касблари рўйхати маълум тартибда белгиланаётган вақтда 18 ёшгача бўлган ўсмирларнинг ёшларини ва ўрганаётган касбларининг мураккаблигини ҳисобга олиб, уларга ишлаб чиқариш таълими бериш муддатлари кўзда тутилсин, лекин бу муддат бир йилдан ошиқ бўлмасин.

5. Янги ташкил қилинаётган техника билим юртларининг ва профессионал-техника билим юртларидаги айрим группаларнинг ўрта мактабларни тамомлаб чиққан ёшлардан бўлган ўқувчиларига белгиланган тартибда стипендия тўлаб турилсин.

6. Белгилаб қўйилсинки, корхоналар ва ташкилотлар томонидан ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда малакали ходимлар тайёрлаш курсларига юборилаётган ёшлар қайси касбни (лавозимни) ва малакани эгаллаш учун тайёрланаётган бўлсалар, уларга шу касб учун белгиланган ставканинг (лавозим окладининг) 50 процентн тўланади. Бошқа шаҳарлардан келиб, курсларда ўқиётганларга курсга етиб келишлари ва қайтиб кетишлари учун йўл харажатлари белгилаб қўйилган нормаларда тўланади.

7. 1966 йилда умумий таълим мактабларини тамомлаб чиққан, лекин ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқишни давом эттира олмайдиган ёшларни ўз вақтида ишга жойлаштирмоқ учун иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ҳар қайси шаҳар ва район бўйича конкрет тадбирларни икки ой муддат ичида ишлаб чиқиб, ёшларни ишга жойлаштириш топшириқларининг меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ижроия комитетлари томонидан корхоналарга, совхозларга, колхозларга, қурилиш ташкилотларига ҳамда шаҳар ва район территориясида бўлган бошқа ташкилотларга (шу ташкилотларнинг қайси идорага қарашли бўлишидан қатъи назар) етказилишини таъминлаш вазифаси топширилсин. Ўрта умумий таълим мактабларини тамомлаб чиққан ёшларни, зарур бўлиб қолган тақдирда (уларнинг хоҳишларига қараб) мамлакатнинг муҳим корхоналари ва қурилишларига ташкилий равишда юбориш кўзда тутилсин.

8. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ўрта мактабларни тамомлаб чиққан ёшлардан камида 500 минг кишини қишлоқ хўжалик органлари, халқ маорифи органлари ва комсомол ташкилотларининг иштироки билан колхозларда, совхозларда ҳамда бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналарида ишга жойлаштиришни таъминласинлар.

Мазкур ёшларнинг курсларда ва ишлаб чиқаришнинг ўзида механизаторлик, бинокорлик, чорвадорлик касбларини ва қишлоқ хўжалигига зарур бошқа касбларни ўрганиб олишлари учун шарт-шароит яратиб берилсин.

9. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарини тегишли умумий маълумот даражасига эга бўлган ходимлар билан таъминлаш мақсадида СССР Савдо министрлиги ва Центросоюзнинг умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшлардан 314 минг кишига билим юртларида, мактабларда, курсларда ва ишлаб чиқаришнинг ўзида касб ўргатиб, сўнгра уларни 1966 йилда давлат савдоси ва матлубот кооперацияси системасида ишга жойлаш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинсин.

10. Умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшларни ишга қабул қилишни кўпайтирмок учун шарт-шароит вужудга келтириш мақсадида корхоналар ва ташкилотлардаги ишчилар ва хизматчиларнинг умумий сонига нисбатан 0,5 процентдан 10 процентгача иш ўрни ўсмирларни ишга қабул қилиш учун ажратиб (бронь қилиб) қўйилсин.

СССР министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ўзларига қарашли корхоналар, қурилишлар ва бошқа ташкилотлар бўйича ўсмирларни ишга қабул қилиш учун халқ хўжалиги тармоқлари бўйича белгиланган миқдор доирасида иш ўринлари бронини тасдиқлаб қўйсинлар.

Меҳнаткашлар депутатлари ўлка, область, шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари корхоналар, қурилиш ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг қайси идорага қарашли бўлишидан қатъи назар, уларга шу ташкилотлар учун тасдиқланган бронь доирасида ёшларни ишга жойлаштириш планларини тайинлаб берсинлар.

Республикалар территориясида жойлашган корхоналар, қурилишлар, совхозлар ва бошқа ташкилотларнинг қайси идорага қарашли бўлишидан қатъи назар, уларга мумкин бўлган даражада энг кўп шогирдлик ва ишчилик ўринлари беришни назарда тутиб, ёшларни тасдиқланган брондан ташқари ишга қабул қилиш топшириқларини 1966 йилда белгилаб бериш, мустасно тариқасида, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига рухсат этилсин.

11. Ёшларни ишга жойлаштириш тўғрисида саноат корхоналари ва қурилишлар учун белгиланган планни ҳисобга олиб, ўсмирлар меҳнатига ҳақ тўлаш учун зарур бўлган иш ҳақи фондини тасдиқланган иш ҳақи фонди доирасида 1966 йилдан бошлаб меҳнат бўйича тузилган планларда алоҳида равишда ажратиб бериш вазифаси СССР Госпланига, СССР министрликлари ва идораларига ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига юклатилсин.

СССР министрликларига ва идораларига ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ўсмирлар меҳнатига ҳақ тўлашга ажратилаётган иш ҳақи фондини ишчи ва хизматчиларга тўланадиган иш ҳақининг умумий фонди доирасида кўпайтириш, шунингдек ўсмирлар меҳнатига тўланадиган иш ҳақи фондини, корхоналар ва қурилишларнинг квартал ва ойлик планларига ўзгартишлар киритиш учун белгиланган муддатлардан қатъи назар, ўз қарамоқларидаги корхоналар ва қурилишлар ўртасида қайта тақсимлаш ҳуқуқи берилсин.

12. Саноат корхоналарининг ва қурилиш ташкилотларининг раҳбарларига ишлаб чиқариш таълими жорий қилинган умумий таълим мактабларини, қисқа муддатли курсларни тамомлаб чиққан ёки ишлаб чиқаришнинг ўзида якка бригада шогирдлиги таълимини олган ва ёши 18 гача бўлган ишчиларнинг мустақил ишлашга ўтган вақтларидан бошлаб дастлабки тўрт ой ичида иш нормаларини тегишли касаба союз комитетлари билан келишиб туриб камайтириш ҳуқуқи берилсин, лекин бу иш нормалари 20 процентдан ортиқ камайтирилмаслиги керак.

Мазкур ёш ишчилар учун камайтирилган иш нормаларини белгилаш билан боғлиқ бўлган харажатлар тегишли корхоналар ва ташкилотларнинг иш ҳақи фондлари доирасидан чиқмаслиги керак.

13. Умумий таълим мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшларни ишга қабул қилишдан корхоналарни кўпроқ манфаатдор қилиш мақсадида рентабель ишлаётган енгил саноат ва озиқ-овқат саноати корхоналари ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналари аҳоли кўп талаб қилаётган маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бўйича қўшимча топшириқ қабул қилсалар ҳамда шу муносабат билан ишчилар сонини кўпайтирсалар, 1966 — 1967 йилларда бундай корхоналарга ошириб бажарилган планнинг ҳар проценти учун тасдиқланган иш ҳақи фондидан ошиқча равишда иш ҳақи фондининг бир проценти миқдорида маблағ бериб туриш СССР Давлат банкига рухсат этилсин.

14. Иттифоқдош ва автоном республикаларда, ўлкалар, областлар, шаҳарлар ва районларда ёшларни ишга жойлаштириш билан шуғулланадиган ҳамда бошқарув органлари ходимларининг умумий сони ва иш ҳақи фонди доирасида штатли ходимлардан иборат кичикроқ аппарати бўлган комиссияни бир ой муддат ичида тузиш иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига тавсия қилинсин. Ёшларни ишга жойлаштириш билан шуғулланадиган бу комиссия республика Министрлар Совети раисининг ўринбосари (ўлка, область, шаҳар ва район ижроия комитети раисининг ўринбосари) комиссия раиси бўлган ҳолда, партия, касаба союз, комсомол ва хўжалик ташкилотларининг, халқ маорифи ва профессионал-техника таълим органларининг вакилларидан иборат бўлиши керак.

18 ёшгача бўлган ишчи ва хизматчини ишдан озод қилиш зарур бўлиб қолган тақдирда, бунинг сабабларидан қатъи назар, корхоналар ва ташкилотлар ёшларни ишга жойлаштириш билан шуғулланувчи шаҳар (район) комиссиялари билан биргаликда ишдан озод қилинган мазкур ёшларни янги ишга жойлаштиришга мажбурдирлар.

15. Ўсмирлар меҳнатини қўллаш учун етарли имкониятлари бўлмаган ўртача катталикдаги ва кичик шаҳарларда ҳамда ишчи посёлкаларида 1966 йилда ва ундан кейинги йилларда:

— янги ишлаб чиқаришларни ривожлантириб ва ишлаб турган корхоналарда янги цехлар ҳамда участкалар ташкил қилиб, буларда асосан ёшларнинг меҳнатидан фойдаланишни;

— катта корхоналарнинг филиалларини ва цехларини очиш, индустриал марказларнинг корхоналари билан кооперация қилиш асосида ўхшаш ва ёрдамчи корхоналар ташкил этишни;

— хом ашё ва материалларнинг маҳаллий манбаларидан, саноат ва қишлоқ хўжалиги чиқитларидан фойдаланиш негизида маҳаллий саноат корхоналарини кенгайтириш, маданий рўзғор моллари, бинокорлик материаллари, сабзавот ва мева консервалари ишлаб чиқаришни, ёввойи мевалар ва резаворлар ҳамда шу кабиларни тайёрлашни ташкил этиш ва кўпайтиришни, шунингдек аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналарини, айниқса қишлоқ жойларида ривожлантиришни планлаштирувчи органлар билан биргаликда таъминлаш иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, СССР министрликлари ва идораларига, меҳнаткашлар депутатларининг ўлка, область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларига топширилсин.

16. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетлари ёшларнинг ишлаб чиқаришга қабул қилинишини, уларга касб ўргатилишини, уларни тарбиялашни ва улар меҳнатидан фойдаланишни касаба союз ва комсомол ташкилотлари билан биргаликда контроль қилиб туришни кучайтирсинлар.

ВЦСПС ва маҳаллий касаба союз ташкилотлари хўжалик раҳбарларининг ёшлар меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга риоя қилишларини қаттиқ контроль қилиб туришни таъминласинлар; ёшларга ишлаб чиқариш-техника таълими бериш ҳамда ёшларнинг меҳнат қилиши ва дам олиши учун зарур шарт-шароит вужудга келтириш билан, шунингдек ёшларга зарур маиший шароит яратиб бериш билан боғлиқ бўлган ишларда касаба союз ташкилотларининг ролини оширсинлар.

ВЛКСМ Марказий Комитети ва маҳаллий комсомол органлари мактабни тамомлаб, ишлаб чиқаришга келиб ишлаётган ёшларга меҳнат тарбияси бериш учун комсомол ташкилотларининг масъулиятини оширсинлар, йигитлар ва қизларда касбларни, техника билимларини ва илғор ишчиларнинг иш методларини эгаллашга бўлган интилишни кучайтиравepсинлар.

Комсомол органлари халқ маорифи органлари билан бирга ўрта умумий таълим мактабларида ёшларга маълум бир касбни ўргатиш ишини кучайтирсинлар, бу ишда ёшларни қурилишда, қишлоқ хўжалигида, савдо ва умумий овқатланиш корхоналарида, шунингдек аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлган бошқа тармоқларнинг корхоналарида ишлашга тағин ҳам кенгроқ тортиш назарда тутилсин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИДА

МОДДИЙ РЕСУРСЛАР ҲИСОБГА ОЛИНСИН

Корхоналар ва ташкилотларнинг Халқ хўжалиги кенгаши қарамоғидан янги ташкил этилган министрликлар ва идоралар қарамоғига ўтказишни янада муваффақиятли амалга ошириш мақсадида ССР Иттифоқи ҳукумати материал ресурслари ва ўрнатилмаган ускуналарнинг 1966 йил 1 январга бўлган қолдиғини тўлароқ аниқлаш мақсадида ана шу ресурслар ва ускуналарни рўйхатга олишга қарор қилган эди.

Корхоналарда, қурилишларда ва ташкилотларда рўйхатга олишни ўтказишда халқ контроли группа ва постлари кенг иштирок этдилар.

Кўпгина корхоналар ва қурилишларнинг раҳбарлари материал ресурслари ва ўрнатилмаган ускуналарни рўйхатга олиш муҳим халқ хўжалик аҳамиятига эга эканлигини тушуниб, бу тадбирни белгиланган тартибга қатъий амал қилган ҳолда ўз вақтида ва уюшқоқлик билан ўтказдилар.

Бироқ, бу тадбир қандай амалга оширилганини аниқлаш мақсадида текшириш ўтказилганида, республикамизнинг айрим корхоналари ва қурилишларида қўпол хатоларга йўл қўйилганлиги маълум бўлди. Ҳар хил материал ва ускуналар ҳисобга олинмай, яшириб қолинган, айрим жойларда ҳисобга олиш пухта ташкил қилинмади, инвентаризация ўтказилмаган, материаллар ёмон асралган. Моддий бойликлар атайлаб яширилган.

Масалан, 150-қурилиш трестига қарашли «703-УНР» бошлиғи ўртоқ Зильбер 309 тонна металл конструкциялари, 97 тонна қора металлар прокати, 153 кубометр ёғоч-тахта ва 4 тонна михни ҳисобга олишдан яшириб, давлатни алдаган. Зильбер материал ресурсларининг қолдиғи ҳақида трестга уч марта бир-биридан фарқ қилувчи маълумотлар берди, субпудратчига берилган металл конструкцияларини олдинги число билан расмийлаштирди, текшириш вақтида фактларни бузиб кўрсатишга интилди ва комитетга ёлғон изоҳлар берди.

150-қурилиш тресги бошқарувчисининг ўринбосари ўртоқ Мян «703-УНР»дан киритилган ўзгартишларни тасдиқловчи хат олмасдан туриб, трест бўйича умумий рўйхат бланкаларидаги якунларни ўзича қисқартирган ва материал қолдиқларини камайтириб кўрсатишнинг асосли эканлигини текширишни ташкил этмаган.

Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлигига қарашли Тошкент ремонт-механика заводи директорининг ўринбосари ўртоқ Швецов заводда рўйхатга олишни ўтказиш бўйича тузилган комиссиянинг раиси бўла туриб, якунловчи маълумотларга амалда мавжуд бўлган 10,7 тонна қора металлар прокати, 13,9 тонна ярқироқ чўян, 1,6 тонна пўлат сим, 6068 погон-метр қувур, 8800 сўмлик 9 та ускунани якунловчи маълумотларга киритмаган. Шу заводнинг директори ўртоқ Фальковский материал ресурслари ва ускуналарни яширишга йўл қўйилган рўйхат бланкаларига текшириб кўрмай имзо чеккан.

«Узбекхлопкомаш» заводи бош инженери вазифасини бажарувчи ўртоқ Сандлер рўйхатга олиш бланкаларига 1738 погон-метр кабель ва 23900 сўмлик 273 та ўрнатилмаган ускунани киритмаган.

8-қурилиш тресги, «Ташкенткабель» ва «Ташавтомаш» заводлари, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигига қарашли Марғилон трактор-ремонт заводи, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигига қарашли Марғилон ремонт-механика заводи, Қувасой цемент комбинати, СССР Газ саноати министрлигига қарашли Тахиатош ремонт-механика заводи, Навоий химия комбинати, Андижон ва Самарқанд мебель фабрикалари, СССР Электротехника саноати министрлигига қарашли Андижондаги «Электроаппарат» заводи, 162-қурилиш трестига қарашли 4-қурилиш бошқармаси ва «Ғаниобод» совхозида ҳам материаллар ва ускуналарни рўйхатга олиш тартиби ана шу хилда бузилганлиги аниқланди.

Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети материал ресурслари ва ўрнатилмаган ускуналарни рўйхатга олишни ўтказиш қоидасини қўпол равишда бузганларни муҳокама қилди.

Анчагина миқдордаги материал ресурсларини рўйхатга киритмай, давлатни алдаганлиги ва айбига иқрор бўлганлиги учун «703-УНР» бошлиғи Зильбер ўз вазифасидан четлаштирилди. 150-қурилиш тресги бошқарувчисининг ўринбосари Мян ва «Узбекхлопкомаш» заводи бош инженери вазифасини бажарувчи Сандлер ўртоқларга жазо берилди. Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари министрлигининг ўринбосари ўртоқ Тўхтахўжаевнинг Тошкент механика-ремонт заводи директорининг ўринбосари Швецовга чора кўрилганлиги ҳақидаги ахбороти маълумот учун қабул қилинди.

Комитет бир қатор корхоналар директорларининг эътиборини материал ресурслари ва ўрнатилмаган ускуналарни рўйхатга олишни ўтказишга совуққонлик билан муносабатда бўлганликларига қаратди.

Текшириб кўрилган корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари рўйхатларнинг якунига тегишли ўзгартишлар киритдилар ва уни статистика органларига маълум қилдилар.

ОЙ ЖАМОЛИНИ КЎРСАТДИ

Фан ва саноатимизнинг улкан ғалабалари туфайли совет олимлари коинотни ўзлаштиришда янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Куни кеча совет фани космоснинг яна бир тўсиғини енгиб ўтди. Радио совет автоматик станцияси «Луна-9» Еримизнинг табиий йўлдоши сиртига юмшоққина қўнганлиги ҳақида хушхабар келтирди.

Космосни ўзлаштириш ҳақида гап борганда, нима учун Ой бошқа сайёраларга қараганда кўпроқ тилга олинади. Нима учун биз биринчи навбатда шу осмон жисмига қадам қўйишга интилмоқдамиз деган савол туғилади. Бу саволларга жавоб бериш эндиликда қийин эмас.

Инсоният Қуёш системасининг ва даставвал Еримизнинг пайдо бўлиш тарихини Ойни ўрганиш орқали билиш мумкинлигига катта умидлар боғламоқда. Яқин давргача Ой бошқа осмон жисмлари каби фотография, фотометрия ҳамда радиоастрономия методлари ёрдамида ўрганиларди. Бу методларнинг имкониятлари ғоятда чегараланган дир. Осмон жисмларини астрономик кузатишда Ер атмосферасининг зарарли таъсирини астрономлар жуда яхши биладилар. Космик радиолокаторлар ёрдамида олинган Коинотдаги қўшниларимиз ҳақидаги маълумотлар муфассал бўлмай, улар бу сайёралардаги шарт-шароит ҳақида баъзибир тасаввурлар ҳосил қилишга имкон беради, холос.

1959 йилда Ойни ўрганишда янги давр бошланди. Ўшанда совет автоматик планеталараро станцияси Ойнинг бизга кўринмайдиган орқа томонини суратга олган эди. Энди табиий йўлдошимизнинг ана шу томони ҳақида ҳам анча маълумотларга эгамиз.

Йўлдошимизнинг бу хусусияти фан учун катта аҳамиятга эгадир. Ойнинг Ердан анча узоқлиги (Ер билан Ой ўртасидаги ўртача масофа 384 минг километр) ва уни ўрганишнинг мураккаблигига қарамай, бугунги кунда, «Ойдаги ҳаёт»нинг кўп томонларини тушунтира оладиган гипотезалар мавжуддир.

Совет астрономи В. Г. Фесенков Ойнинг сиртини тик деворли, чуқур ёриқликлардан иборат деб ҳисобласа, бошқа мутахассислар унинг сиртини қотиб қолган кўпикка ўхшатадилар.

Париж обсерваториясида ишловчи доктор Дольфус Ойнинг сирти вулқонсимон кул билан қопланган деб ҳисоблайди. Бу гипотезалардан қайси бири тўғрилигини яқин келажак кўрсатади. Автоматик станциялар ёрдамида Ойни разведка қилиш — Ойга илмий экспедицияни жўнатиш йўлидаги оралиқ босқичдир. Ой сиртига юмшоқ қўнган «Луна-9» бортидаги телевизион камералар Ой сиртини, унинг панарамасини Ерга юборди. Албатта, «Луна-9»нинг парвози Ойни бевосита ўрганиш йўлидаги биринчи қадамдир, холос.

Автоматик лабораториялар ёрдамида Ой сирти, ундаги ҳодисалар мукаммал ўрганилади. Ой сиртига юмшоқ қўнган автоматик лаборатория улкан ишларни бажаришга қодирдир.

Инсон бемалол Ойга бориб-келадиган вақтлар келганда ҳам автоматик станциялар ўз аҳамиятини йўқотмайди. У космосни тадқиқ қилишда инсоннинг биринчи ёрдамчиси бўлиб қолади. Электроника, телемеханика ва ракета техникасининг ҳозирги тараққиёт босқичида бутун парвоз давомида, уни юмшоқ қўндириш ва қайта орбитага олиб чиқиш жараёнида космик кемани бошқаришдек нозик ишларни одамга топширишга ҳеч қандай зарурат қолмади. Аксинча, ҳисоблаш-ҳал қилиш қурилмалари ва бошқа махсус асбоблар билан жиҳозланган автоматик система бу ишларни одамга қараганда пухтароқ бажаришдан ташқари, анча енгилги ҳам тежайди.

Бу фикрнинг яна бир томони бор. Маълумки, космик парвоз жуда катта тезликларни талаб қилади. Шундай экан, парвоз давомида муҳим қарорлар қабул қилиш учун жуда қисқа вақт талаб қилинади. Жуда қисқа муддат ичида бирданбир тўғри қарорга келиш эҳтимоли эса жуда кичиндир.

Шунинг учун ҳар қандай космик парвоз илгаридан Ерда ҳисоблаб чиқилган программа асосида амалга оширилади ва ердан бошқариб турилади. Бу асло, кема бортидаги космонавтларимиз космик парвозининг муваффақиятли чиқишидаги ролларини камситмайди, аксинча уларни муҳим илмий тадқиқот ишлари билан шуғулланишларига шароит яратиб беради.

Машҳур Америка астрономи Бертран Рассел бир вақтлар ҳазиломуз: яхши астрономлар вафотларидан кейин Ойга борсалар керак, чунки, Ойда ишлаш учун ажойиб шароитлар мавжуддир, деган эди.

Совет профессори И. С. Шкловский ҳам бунга ҳазиломуз эътироз билдириб, «Бизнинг давримизда ўлимга ошиқиш мақсадга мувофиқ эмас. Ойдаги обсерваторияларга тирик астрономлар керак» дейди.

Замонамиз фани ва техникаси шундай жадал суръатлар билан тараққий этяптики, дадил фантазиялар ҳам воқелик билан қадамба-қадам боролмаётир. Биз, совет кишилари, ана шундай улкан экспериментни амалга оширган фанимиз, олимларимиз ва ишчиларимиз билан ҳақли равишда фахрланамиз.

З. МУҲАММАДИЕВ,
аспирант.

ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ ЙИЛЛИК ЙИҒИЛИШИ

МОСКВА, 7 февраль. (ТАСС мухбири). Бугун олимлар уйида очилган СССР Фанлар академиясининг йиллик умумий йиғилиши фан тарихида буюк воқеа — совет автоматик станциясининг Ойга юмшоққина қўнганлиги ва бевосита Ер йўлдошидан дастлабки тасвирлар юборила бошланганлиги билан нишонланди.

Совет фанининг 1965 йилда эришган ютуқларига бағишланган йиғилишни СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш очди.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

КПСС Марказий Комитети Ҳиндистон Коммунистик партиясининг Миллий кенгашига мактуб юбориб, Ҳиндистон Компартияси ташкил топган куннинг 40 йиллиги муносабати билан Ҳиндистон коммунистларини табриклайди ва самимий қутлайди.

Мактубда айтиладики, Ҳиндистон Компартияси ҳинд халқининг империализмга, мустамлакачиликка қарши, миллий мустақиллик ва социал тараққиёт учун олиб борган шонли курашида ҳамиша унинг биринчи сафларида борди. Ҳиндистон Компартияси Ҳиндистон билан Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстликни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса қўшмоқда. Партиянинг 40 йиллик тарихи шундан далолат бермоқдаки, Ҳиндистон Коммунистик партияси сафларининг Марксизм-Ленинизм, пролетар интернационализми принциплари асосида жипслашганлиги, ўнг ва сўл оппортунизмга, буржуа миллатчилиги таъсирига қарши олиб борилган муросасиз кураш компартиянинг ўз ишида муваффақият қозонишини таъминлади. Ҳиндистон Компартияси бошқа қардош партиялар билан бирга халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлиги ва жипслиги учун актив кураш олиб бормоқда. (ТАСС).

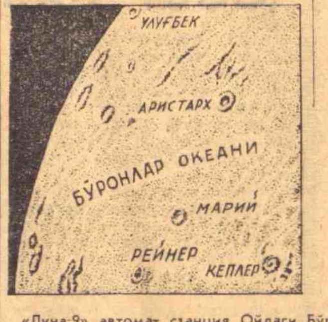

ОЙДАГИ УЛУҒБЕК ТОҒИ

«Луна-9» автомат станция Ойдаги Бўронлар океанининг ғарбий чегарасига яқин жойга қўниб, бизга атрофидаги манзаранинг суратини юборди. Бу районнинг теварагида нималар бор? Унинг ғарбида Ойнинг бизга кўринмайдиган палласига томон бутунисича чўзилиб ўтадиган материк, шарқида Рейнер ва Марий кратерлари, шимолида Улуғбек кратери жойлашган.

Кратер — бу халқасимон тоғ. Бир вақтлар бундай кратерларнинг юзга яқинига буюк олимлар номи қўйилган. Буларнинг ичида машҳур ўзбек астрономи Мирзо Улуғбек кратери мавжуд. Кратерлар, жумладан Улуғбек кратери қандай пайдо бўлганлиги тўғрисида бир қанча гипотезалар бор. Ойдаги кратерларнинг пайдо бўлишига ҳам, Ердаги гидросфера ва атмосферанинг пайдо бўлишига ҳам кометалар муз қисмларининг тушиб туриши сабаб бўлган, деган мулоҳаза ҳам бор.

Ойдаги Улуғбек тоғининг сиртки табиати қандай? Ички сиричи? Илғор совет космонавтикаси эндиликда бошқа саволлар қаторида бу саволларга ҳам мукаммал жавоб бережак.

О. Файзуллаев,
доцент.

АФҒОНИСТОН БОШ МИНИСТРИ ДУШАНБАГА КЕЛДИ

ДУШАНБА, 6 феврал. (ТАСС). Афғонистон Бош министри Муҳаммад Ҳошим Мейвандвалнинг Тожикистонга келганлиги совет — афғон дўстлигини янада мустаҳкамлашга, афғон ва тожик халқлари ўртасида яхши қўшничилик алоқаларини кенгайтиришга хизмат қилади.

Афғонистон планлаштириш министри доктор Абдул Ҳаким Зиёий, Афғонистоннинг Совет Иттифоқидаги элчиси Муҳаммад Ориф, Умумсиёсий маҳкаманинг бош директори доктор Равон Фарҳодий, Алишенг (Лагман) округидан сайланган парламент депутати Абдул Ғафур Баҳор, Мозоришарифдан сайланган парламент депутати Хилолиддин Бадрий, Афғонистон ташқи ишлар министрлиги иқтисодий ишлар маҳкамасининг бошлиғи доктор Абдул Воҳид Карим ва бошқа расмий кишилар бугун Афғонистон Бош министри Муҳаммад Ҳошим Мейвандвал билан бирга Душанбага келишди.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Т. Ефремов, СССРнинг Афғонистондаги элчиси К. И. Александров, СССР ташқи ишлар министрлигининг Бош секретари Д. А. Жуков, СССР ташқи ишлар министрлиги Ўрта Шарқ мамлакатлари бўлимининг мудири О. П. Киктев ҳурматли меҳмон билан бирга Душанбага келишди.

Афғонистон, СССР ва Тожикистон ССР Давлат байроқлари билан безатилган аэродромда фахрий қоровул саф тортиб турди. Тожикистон ССР Министрлар Советининг Раиси А. Қаҳҳаров, министрлар ва бошқа давлат арбоблари, шаҳар ижроия комитетининг раиси М. Нарзибеков, жамоатчилик вакиллари ҳурматли меҳмонни ва унинг ҳамроҳларини кутиб олишди.

Аэропортда тўпланганлар Муҳаммад Ҳошим Мейвандвални рафиқаси билан бирга ҳамда бошқа меҳмонларни чин кўнгилдан табрикладилар. Афғонистон, Совет Иттифоқи ва Тожикистон ССР Давлат гимнлари ижро этилди.

Афғонистон Бош министри ва унинг ҳамроҳлари аэродромдан чиқиб, шаҳар томон йўл олдилар.

Тожикистон пойтахтида меҳмонлар ўтиб бораётган катта кўча байроқлар ва транспарантлар билан безатилган эди.

Республикамизда меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг тармоғи йил сайин кенгайиб бормоқда. Яқинда Тошкентнинг Чимбой массивида янги шифохона фойдаланишга топширилди. Бу — Ўрта Осиёда энг йирик бирлаштирилган ва ихтисослаштирилган кўз касалхонасидир. Суратда: касалхона биноси.

А. Тўраев фотоси.

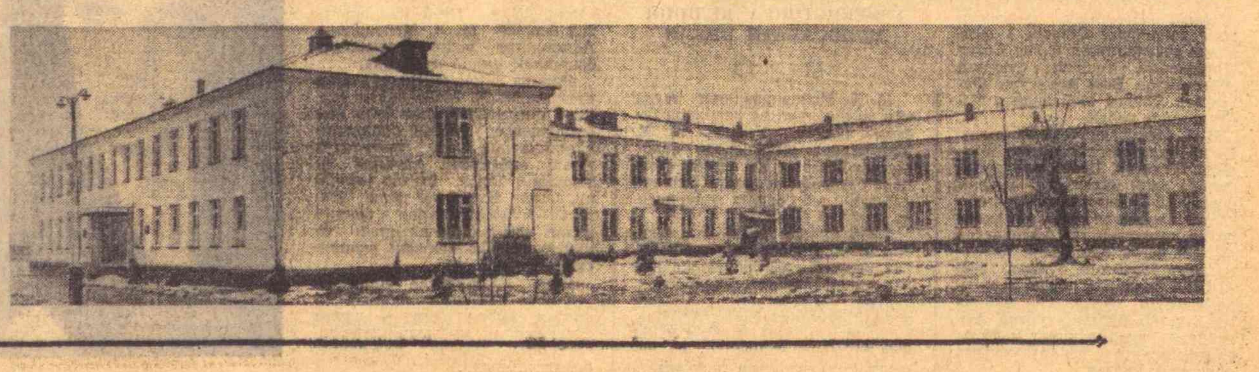

ИНСОНИЯТНИНГ БУЮК МУВАФФАҚИЯТИ

БИРИНЧИ АВТОМАТИК СТАНЦИЯ ОЙДА

Ойда биринчи автоматик илмий станциянинг ишга туширилиши — совет олимлари, инженерлари ва ишчилари катта коллективларининг зўр ғайрат ва қатъият билан қилган ишларининг самарасидир.

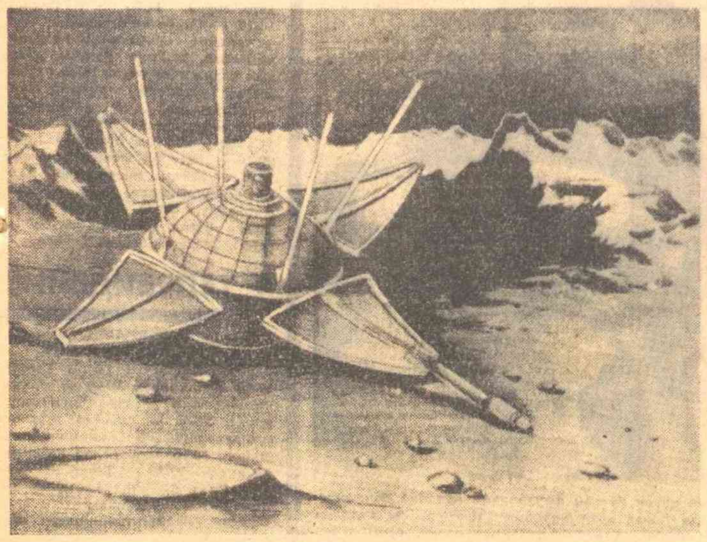

Автоматик станция Ой сатҳида (расм).

«Луна-9» совет автоматик станцияси 1966 йил 3 февраль Москва вақти билан соат 21-45 минут 30 секундда Ойга юмшоқ қўнди. 4 февралда Ердан юборилган командага мувофиқ, станция Ой юзасидаги манзарага назар ташлаб, унинг суратини Ерга юбора бошлади. Инсон қўли билан яратилган космик аппарат тарихда биринчи марта Ойга қўндирилди ва унинг юзасида туриб, илмий маълумотлар юборишга киришди.

Атмосферасиз самовий жисм бўлган Ойга юмшоқ қўниш космонавтиканинг энг қийин техникавий проблемаларидан биридир. Ойда атмосфера бўлмаганлиги сабабли, космик аппаратни қўндиришдан олдин ракета двигатели ёрдамн билангина тормозлаш мумкин ва бунинг учун космик аппаратда ёқилғининг анча запаси бўлиши зарур. Бу запас аппаратнинг тормозланиши олдидан шу аппарат вазнининг тахминан ярмини ташкил қилиши лозим.

Космик аппаратни Ойга юмшоқ қўндириш учун тормозланиш бошланадиган моментни бошқариш ва тормозланиш даврида космик аппарат двигателининг тортиш кучини созлашни шундай амалга ошириш керакки, бунинг натижасида космик аппарат ҳаракатининг тезлиги у. Ой юзасига бориб тегишдан бевосита олдин нуль даражага тушиб қолиши лозим. Бу шартларни бажармоқ учун юмшоқ қўндирадиган махсус радиосистема бўлиши ва ҳаракатни юксак даражада аниқ бошқарувчи система бўлиши талаб қилинади.

«Луна-9» станциясини юмшоқ қўндиришга эришишдан олдин Ойга бир қанча станциялар учирилиб, синаб кўрилди. Бу учиришлар траекторияни радио орқали контроль қилиш системасини, станциядаги радиоаппаратларни, астроориентация системасини ва мустақил бошқариш асбобларини табиий шароитда ишлатиб, такомиллаштиришга имкон берди.

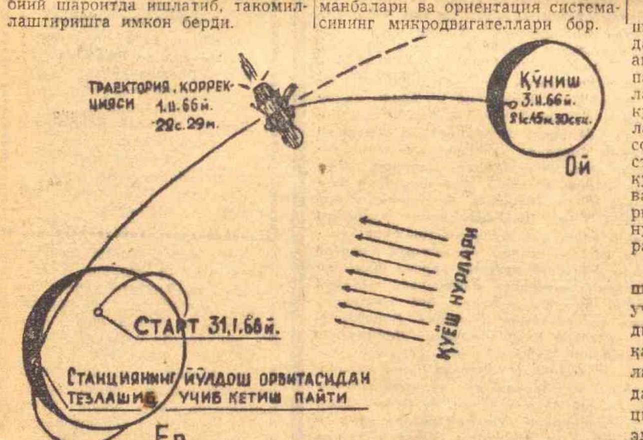

Биринчи расм. «Луна-9» автоматик станциясининг учиш схемаси.

Автоматик станцияларни Ойга юмшоқ қўндириш системасини такомиллаштириш Ойдаги физик шароит тўғрисида, Ой юзаси ва рельефининг хусусиятлари тўғрисида маълумотлар олишдан иборат жуда муҳим вазифани ҳал қилишга имкон беради.

Ердан туриб Ойни тадқиқ қилиш методлари (оптик ва радиоастрономик методлар) зарур бўлган маълумотларнинг кўп қисмини олишга имкон бермайди. Жумладан, бу методлар Ой юзасининг механик хоссаларини белгилашга ва унинг юзасида чанг қатлами бор-йўқлигини аниқлашга имконият бермайди.

Ичига одам тушган кемани Ойга учиришдан олдин мана шу маълумотларни фақат Ой юзасига автоматик илмий станцияларни қўндириш йўли билангина олиш мумкин. Фақат мана шундай станциялаpгина Ой юзасини қоплаб ётган қатламнинг мустаҳкамлиги қандай эканлиги тўғрисида, унинг химиявий ва физикавий хоссалари ҳамда бошқа хусусиятлари тўғрисида ишонарли маълумотлар бериши мумкин.

Ойга юмшоқ қўниш — космонавтикани янада ривожлантирмоқ ва одамнинг Ойни ўзлаштирмоғи учун зарур босқичдир.

«Луна-9» станцияси уч асосий қисмдан иборат: буларнинг бири автоматик станциянинг ўзи бўлиб, Ой юзасига имкон борича «юмшоқ» қўндирилиши лозим, токи станцияда ўрнатилган аппаратлар ўзининг ишлаш қобилиятини тўла равишда сақлаб қоладиган бўлсин; станциянинг иккинчи қисми унинг траекториясини йўллаб турадиган ва станция Ойга яқинлашиб бораётганда, уни тормозлайдиган ҳаракатлантирувчи аппаратдан иборат; станциянинг учинчи қисми учишни бошқарувчи аппаратлар жойлаштирилган хоначалардан иборат. Бошқариш аппаратининг тормозланиш вақтида фойдаланилмайдиган қисми иккита осма хоначада жойлаштирилган бўлиб, тормозловчи двигатель ишга туширилиши олдидан ажралиб кетади.

Ойга қўндириладиган автоматик станция герметик (ичига ҳаво кирмайдиган қилиб бекитилган) контейнердан иборат бўлиб, радиосистема (приёмниклар ва передатчиклар) программа-вақт аппаратлари, терморегуляция системаси, илмий аппаратлар, энергия манбалари шу контейнер ичига жойлаштирилади. Станциянинг составида телевизион система бор. Бу система атрофни назора қилиб, Ой юзаси манзарасининг суратларини Ерга юбориб туришни таъминлайди (телевизион система тўғрисидаги батафсил маълумотлар алоҳида эълон қилинади)

Станция Ойга қўниши билан ўз-ўзидан очилиб кетадиган антенналар, станция Ой юзасига тегиш пайтида унга урилишни юмшатадиган амортизация системаси ва қўниш вақтида бўладиган зарблардан телевизион системани сақлаб қоладиган ва станциянинг Ой юзасида мустаҳкам ўрнашиб олишини таъминлайдиган металл парраклар — мана шуларнинг ҳаммаси станция корпусига ўрнатилган.

Станциянинг ҳаракатлантирувчи установкаси ёқилғи юборилиб турадиган насос системали ракета двигателидан, двигатель ишлаётганида учишни стабиллаштирмоқ учун зарур бўлган бошқарув органларидан ва ёқилғи тўлдирилган баклардан иборат.

Станциянинг бошқарув қисмида гироскопик ва бошқарувчи асбоблар комплекси, учиш вақтида станцияни йўллаб турувчи электрон-оптик аппаратлар, орбитани радиоконтроль қилиш системаси, программ-вақт аппаратлари, юмшоқ қўндирувчи радиосистема, энергия манбалари ва ориентация системасининг микродвигателлари бор.

Автоматик системанинг ҳаракатлантирувчи аппаратлар ва бошқарув қисмлари билан конструктив алоқаси шундай бир тарзда ташкил қилинганки, станция Ой юзасига қўнишидан олдинроқ у ҳаракатлантирувчи аппаратдан ажралади ва шу аппарат Ой юзасига тушган нуқтадан нарироққа бориб тушади.

«Луна-9» станцияси Ойга томон учиш траекториясига чиқарилгандан кейин, унинг вазни 1583 килограмм бўлди.

«Луна-9» автоматик станциясининг учиш схемаси 1, 2-расмларда тасвирланган. Бу схеманинг қуйидаги характерли хусусиятлари бор:

— учишнинг биринчи босқичида учирувчи ракета «Луна-9» автоматик станцияни Ер йўлдоши орбитасига ракета блоки билан бирга чиқариб қўйди, бу ракета блоки йўлдошни орбитадан яна тезлаштириб, учириб кетди;

— учишнинг иккинчи босқичида ракета блоки станцияни тезлатиб учириб, Ойга томон учиш траекториясига олиб чиқди;

— учишнинг учинчи босқичида ҳаракат траекторияси тўғрилаб олинди, бу эса автоматик станциянинг Ой юзасида Бўронлар Океанининг олдиндан белгилаб қўйилган текис қисмига бориб тушишини таъминлади;

— учишнинг тўртинчи босқичида станция тормозланди ва унинг Ой юзасига юмшоқ қўниши таъминланди

«Луна-9» автоматик станциясини учириш учун 1966 йил 31 январь куни белгиланганлигининг сабаби шуки, шу куни Бўронлар Океани районида Ойнинг эрталабки пайти бўлади. Ойнинг эрталабки пайтида температура шароити ҳамда автоматик станциядаги радиотехника ва телевизион аппаратларнинг ишлаш шароити энг қулай бўлади. «Луна-9» станцияси Ойга қўнган пайтда, Қуёшнинг Ой тепасида туриш бурчаги тахминан 3 градус эди.

Ойнинг Бўронлар Океани районидаги эрталабки пайти Ер экваторининг юзаси тепасида Ойнинг нисбатан баландроқ турган ҳолатига тўғри келиши «Луна-9» автоматик станциясининг муваффақиятли учиши учун аҳамияти катта эди. Бу эса Совет Иттифоқи территориясидан Ойнинг радио воситасида бевосита кўриниб туриш даврининг етарли даражада узоқроқ давом этишини таъминлайди.

«Луна-9» автоматик станцияси Ер йўлдоши орбитасига чиқариб қўйилганлигини айтиб ўтган эдик. Бу орбитанинг параметрлари қуйидагича:

— перегейидаги (Ер юзасига энг яқин нуқтасидаги) масофа 173 километр;

— апогейидаги (Ер юзасидан энг узоқ нуқтасидаги) масофа 224 километр;

— орбитанинг экватор юзасига нисбатан оғиши 52 градус чамаси.

Автоматик станция вазнининг энг кўп бўлишичи таъминлашга асосланиб туриб, унинг учиш вақтининг давом қилиши ҳам тахминан 3,5 кун қилиб белгиланди.

Сақланадиган ёқилғининг миқдори, бинобарин эса станциядаги илмий аппаратларнинг вазни ҳам станцияни Ер йўлдоши орбитасидан тезлатиб учиришга, ҳаракат траекториясини тўғрилашга ва Ой юзасига яқинлашганда, станцияни тормозлашга сарфланадиган энергиянинг миқдорига боғлиқ.

Ер—Ой траекторияси бўйлаб учиш муддати қисқартирилган сари, станцияни Ерга яқин масофада учириб олиб кетишга ва Ойга яқинлашганда уни тормозлашга ёқилғининг сарфланиши кўпая беради. Масалан, учиш 3,5 кун давом қилган тақдирда, Ой юзасига яқинлашганда, тезликни камайтириб, секундига 2600 метрга келтириш зарур, учиш 2,5 кун давом этган тақдирда, бу тезликни қарийб 2800 метрга келтириш зарур. Аммо, станцияни Ерга яқин масофадан учириб кетишга ва Ойга яқинлашганда, уни тормозлашга ёқилғининг сарфланиши қисқарганида, траекторияни тўғрилаш учун ёқилғининг сарфланиши кўпаяди, чунки учиш муддати кўпайиши натижасида станцияни орбитага чиқаришдаги нуқсонларнинг станция траекториясининг Ойдан четга бурилишига таъсири анча кўпаяди.

Қилинган ҳисоблар натижасида шу нарса аниқландики, учиш муддати 3-4 кун чамаси бўлганида, автоматик станциядаги илмий аппаратларнинг вазни энг кўп бўлар экан. Учиш муддатини (3,5 кунлик муддатни) узил-кесил танлаб олиш чоғида шундай талаб ҳисобга олиндики, бу талабга кўра, станция Ойга қўнаётган пайтда ва қўниб бўлганидан кейин бир оз вақтгача у. бошқарув пункти горизонти тепасидаги кульминация нуқтасига яқинроқда туриши керак.

«Луна-9» автоматик станцияси шу йил 31 январда Ойга томон учиш траекториясига олиб чиқилди. Ер юзасида туриб космик алоқа қиладиган пунктлардаги асбоблар воситасида шу йил 31 январдан 1 февралга ўтар кечаси станция траекторияси ўлчаб кўрилган эди. Шу ўлчашлар натижасида автоматик станция Ой марказидан тахминан 10 минг километр наридаги траектория бўйлаб учиб бораётганлиги аниқланди. Ердаги команда-ўлчов комплекси станциянинг ҳақиқатдаги ҳаракати тўғрисида олинган маълумотларга асосланиб, унинг йўлини тўғрилаб бериш учун керакли асосий маълумотлар — тўғриловчи импульснинг қандай бўлиши ва унинг йўналиши тайёрлаб қўйилди, бу маълумотлар радио орқали станцияга шу йил 1 февралда юборилди. Ердан берилган радиокоманда орқали станция йўлини тўғрилаш сеанси бошланди. Станциядаги ҳамма системаларнинг шундан кейин мана шу сеанс вақтидаги иши станцияда жойлаштириб қўйилган автоматик программада белгиланган тарзда автоматик равишда бора берди.

Тўғрилаш сеанси бошланган вақтда, махсус оптик система ва микродвигателлар ёрдамида станция Қуёшга томон йўналтириб қўйилган эди. Шундан сўнг, станциянинг Қуёшга томон йўналиши сақланиб қолган ҳолда, оптик асбоблар ёрдамида Ойга томон йўналиш йўли қидириб топилди ва станция Ойга томон шундай йўналтириб қўйилдики, натижада ҳаракатлантирувчи установканинг ўқи Ойга томон перпендикуляр сатҳда турди. Астроориентация системасидаги оптик трубанинг станция корпусига нисбатан мавқеи Ердан берилган команда билан шундай ҳолатга келтирилдики, натижада двигатель ўқи лозим бўлган ҳолатни олди.

Тўғрилаш ишлари тамом бўлгандан кейин 1 февраль соат 22-29 минутда ҳаракатлантирувчи установка ишга туширилди.

Тезликни тўғриловчи команда станцияга юборилганидан кейин, бошқарувчи система двигателнинг ишини тўхтатди.

Мана шундай тўғрилаш натижасида «Луна-9» автоматик станциясининг ҳаракат тезлиги керакли томонга қараб ўзгартирилиб, секундига 71,2 метрга келтирилди, тўғриланган траектория эса, Бўронлар Океани районида Ойга қўниш учун ҳисоблаб қўйилган нуқтага йўлланиб қолди.

Ой юзасига белгиланган даражада аниқ қўнишни таъминламоқ учун ҳаракат территорияси ниҳоят даражада аниқ қилиб тўғриланиши зарур. Чунончи тезликни тўғрилашда бу тезликнинг секундига 0,1 метр нари-бери бўлиши Ой юзаси мўлжалланган нуқтадан 10-15 километр нари-берига бориб тушишга олиб келади. Ойга томон перпендикуляр бўлган юзадаги тезлик векторининг 1 бурчак минут нари-бери бўлиши Ой юзасига қўниш нуқтасининг ҳам тахминан шундай нари-бери бўлишига олиб келади.

Тўғрилаш ишлари ўтказилгандан кейин, Ердаги ўлчаш пунктларидан туриб яна ўлчаш сеанслари ўтказилди. Бу ўлчашлар тўғрилаш ишлари юксак даражада аниқ бўлганлигини тасдиқлади.

Учишнинг охирги босқичига — тормозлашга ва Ой юзасига юмшоқ қўнишга тайёргарлик бошланди. Траектория ўлчашларининг натижаларига қараб координация-ҳисоблаш марказида тормозланиш учун асос қилиб олинадиган маълумотлар тормозланиш импульсининг қандай бўлиши, астроориентация системасини созлаш ва тормозловчи двигатель ишининг бошланиш моментига қандай тузатишлар киритиш ҳисоблаб чиқилди. Тормозлаш сеансини ўтказмоқ учун асос қилиб олинган маълумотлар 3 февраль соат 16 да радио орқали станцияга юборилди.

Станция билан алоқа сеанслари вақтида траектория ўлчовларини ўтказиш ва асосий маълумотларни юбориш билан бир қаторда, станциядаги системаларнинг ишлашга тайёр бўлиб туриши ва қандай ишлаш кераклиги, станциянинг температура режими ва унинг айрим хоначаларидаги босим тўғрисида телеметрик информацияга радио орқали юборилди. Станция Ойга яқинлашаётган вақтда, уни қўндиришга тайёрлаш ишлари бошланди. Станцияни тормозлаш учун белгилаб қўйилган вақт моментида станцияни шундай йўллаш керак эдики, натижада двигателнинг орқа томони Ойга томон тўғриланган бўлиши лозим эди. Станция Ойга бориб тушишидан бир соат олдин оптик воситалар ёрдамида у Ойга томон тўғрилаб қўйилди.

Бунинг учун гиперболик траекториялар тутамининг хоссаларидан биридан фойдаланилди: двигателни ишга тушириш даражаси олдиндан белгилаб қўйилган бўлса, бу даражанинг юксак нуқтаси билан Ойнинг маркази ўртасида шундай масофа бўладики (тахминан 8500 километр), бу масофада Ойнинг марказига йўналиш тормозланиш бошланганида, двигателдаги тортиш кучининг зарур йўналишига тўғри келиб қолади. Шуни айтиб ўтиш керакки, бу масофада ҳисоблаб қўйилган траектория билан ҳақиқатда эришилган траектория ўртасидаги фарқнинг катта-кичиклигига боғлиқ бўлмайди, дейиш мумкин.

Вақтнинг белгиланган моментида, яъни 8300 километр чамаси баландликда станция ва унинг ҳаракатлантирувчи установкаси Ой вертикалига қатъий қилиб йўллаб қўйилди. Сўнгра, Қуёшни ва Ерни кузатувчи оптик датчиклар ёрдамида бу йўналиш тахминан бир соатгача — тормозловчи двигатель аппаратлар ишга тушгунча сақланиб турди.

Энг муҳими шуки, «Луна-9» станциясида фойдаланилган усул, яъни тормозлашни бошлашдан олдин станцияни йўллаб қўйиш усули двигатель ўқининг тезлик векторига қараб йўллашни мустақил равишда бошлаб юборишни таъминлайди.

Ой юзасидан тахминан 75 километр баландликда, Ойга қўнишга 48 секунд қолганида, радиовисотомердан берилган команда билан тормозлаш двигатели ишга туширилди. Қўниш участкасида фойдаланилмайдиган аппаратлар билан бирга иккита хонача двигатель ишга туширилишидан олдин станциядан ажралди. Двигатель ишлаб турган вақтда, амортизация системаси Ойга қўнишга тайёр қилиб қўйилди. Қўнишни бошқариш системаси тезликни камайтириб, секундига 2600 метрдан Ой юзасига жуда яқинлашиб қолган онда секундига бир неча метрга келтириб қўйди.

Ой юзасига етай деб қолган пайтда, автоматик станция амортизация системаси билан бирга двигателдан ажралиб, шу двигатель бориб тушган жойнинг яқинига қўнди. Автоматик станция Ой юзасига 3 февралда қўнганида, соат 21-45 30 секунд эди.

Станция Ойга қўнганидан кейин 4 минут 10 секунд ўтгач, антенналар очилди ва Ой юзасидан биринчи радиоэшиттириш сеанси бошланди. Станция билан олиб борилган мана шу ва кейинги радиоалоқа сеанслари станциядаги системаларнинг ҳаммаси нормал ишлаётганлигини, станция Ойга қўнган пайтда станция корпусининг герметиклиги бузилмаганлигини, терморегуляция системаси температура режимининг талаб қилинган даражада бўлишини таъминлаб турганлигини, станция билан доимий радиоалоқа қилиб туриш мумкинлигини станциядаги аппаратлар Ердан юборилаётган командалар билан бевосита бошқарилаётганлигини кўрсатди.

4 февраль соат 4-50 минутда Ердан юборилган командага мувофиқ, «Луна-9» станцияси Ой сатҳини назорат қилишни ва унинг суратини Ерга юборишни бошлади.

«Луна-9» станцияси Ойнинг Бўронлар Океани районида координатлари 7° 08 шимолий кенгликдаги, 64° 22 минут ғарбий узунликдаги нуқтасига қўндирилди.

Бўронлар Океани Ой юзасидаги энг катта «денгизларнинг» бири бўлиб, Ой ярим шарининг кўриниб турган ғарбий чекка зонасида жойлашган.

Маълумки, Ой юзасида икки асосий типдаги структура бор: бу структураларнинг бири кратерлар жуда кўп жойлашган ёруғ «материк» массивлар бўлиб, иккинчиси нисбатан текисроқ бўлган «денгиз» майдонларидир. Катта кратерлар «денгизлар»да материклардагига қараганда, анча камроқ учрайди. Ярим километрдан кичикроқ бўлган кратерлар тўғрисида гапириладиган бўлса, уларнинг сони «денгизлар»да ва «материклар»да баббаравар дейиш мумкин.

«Луна-9» планеталараро автоматик станцияси Марий кратерининг (диаметри 41 километр) ва Рейнер кратерининг (диаметри 30 километр) ғарбидаги жойга қўнди. Станция қўнган жойнинг яқинида Кавальери (диаметри 64 километр) ва Галилей (диаметри 16 километр) кратерлари ҳам бор. Станция қўнган райондаги Гевелий кратери (диаметри 118 километр) шу райондаги энг катта кратер ҳисобланади.

«Луна-9» ни юмшоқ қўндириш учун танлаб олинган «денгиз» райони кўп жиҳатдан типик район бўлиб, батафсил тадқиқ қилиниш учун, хеч шубҳасиз, аҳамиятлидир. Бу тадқиқотларнинг натижаларидан бундан буён ўтказиладиган космик экспериментларда кенг фойдаланиш мумкин.

Шу жуда катта илмий муваффақият — «Луна-9» совет автоматик станцияси Ойга қўндирилганлиги — Ойга одамнинг биринчи бўлиб қадам қўядиган вақтини, сўнгра эса Еримизнинг табиий йўлдошида биринчи илмий базалар ва обсерваториялар ташкил қилинадиган вақтни яқинлаштиради.

Ойдаги илмий базада ўтказиладиган кузатишлардан манфаатдор бўлган билим соҳаларининг ҳаммасини ҳозир санаб чиқиш қийин. Ерда биз ишлатадиган асбоблар ҳар қанча мукаммал бўлса ҳам, лекин Ойдаги мавжуд шароитнинг ҳаммасини шу асбоблар воситасида ҳеч қачон гавдалантириб бўлмайди.

Маълумки, Ер атмосферасининг таркибидаги баъзи компонентлар (озон, сув буғи, углекислота) бизга бошқа самовий жисмлардан келаётган нурларнинг катта қисмини ўзига қамраб олади. Бошқа самовий жисмларда содир бўлаётган физикавий жараёнларни ўрганишга имкон берадиган энг муҳим информация Ерга келиб етмайди. Ҳатто, Ер атмосферасининг компонентлари анча сийрак бўлган радиодиапазонда нисбатан жуда тор шундай «тиниқ дарча» борки, Ер ионосфераси шу дарча доирасидан ташқарида космосдан келаётган нурларни қайтариб туради.

Астрономия нуқтаи назаридан қараганда. Ойдаги обсерватория ғоят қулай шароитда ишлайдиган обсерватория бўлади. Атмосферанинг йўқлиги космосдан келадиган нурларнинг қамралишини йўқотибгина қолмасдан, шу билан бирга телескопда кўринаётган нарсаларни қалтирамайдиган ва «липилламайдиган» қилиб ҳам қўяди. Бир қанча астрономик объектларни, масалан планеталарни кузатмоқ учун Ер юзасида бўлишига қараганда, кўп марталаб катталаштириб кўрсатадиган телескоплардан фойдаланиш мумкин бўлиб қолади. Ойда туриб кузатиш шароити ҳам бутунлай бошқача бўлади. Чунки Ой тахминан 650 соатда ўз ўқининг атрофида тўла равишда айланиб чиқади. Демак, ўрганилаётган планеталарни Ой тунида уч юз соатдан кўпроқ вақт ичида тўхтовсиз кузатиб туриш мумкин. Атмосферанинг бўлмаслиги ярқираган фонга ҳам ўрин қолдирмайди ва Ойда бутун кун давомида ҳам юлдузлар ва планеталарни кузатиб туришни мумкин бўладиган иш қилиб қўяди.

Ичига одам тушган кемаларнинг космосда узоқ масофаларга учишларининг хавфсизлигини таъминлашга Ойдаги обсерватория жуда катта хизмат қилади. Қуёшнинг қандай ҳолатда бўлишини олдиндан хабар бериб қўймоқ учун ундан келадиган рентген, ультрабинафша ва корпускуляр нурлар ўрганиладиган бўлиб қолади.

Астрономиянинг ҳамма соҳалари мана шундай космик обсерваторияда кузатишлар олиб борилишидан манфаатдордир. Радиоастрономия космик радиотўлқинларни шу жумладан Галактикадан келадиган радиотўлқинларни ва ўтаянги юлдузларнинг порлашини тадқиқ қиладиган бўлиб қолади. Сомон йўли объектларини ва бошқа объектларни тадқиқ қилиш юлдузлар астрономиясининг космогоник вазифаларини ҳал қилиш учун катта аҳамиятга эга бўлади. Астрономия учун катта негиз бўладиган фактларни аниқлаш, каталоглар, хариталар тузиш ва шу каби ишларни олиб бориш ҳам космонавтика учун катта аҳамиятга эга бўлади.

Ойдаги илмий базалар Ерни ўрганишни бутунлай янгича тарзда олиб боришга имкон беради. Планетамизнинг радиотўлқинлар тарқатиш режимини, унинг ярқирашидаги мавсумий ўзгаришларни тадқиқ этишни, Ернинг фотосуратини узлуксиз олиб туришни биринчи марта ташкил қилиш мумкин бўлиб қолади. Метереология хизмати Ернинг бутун ярим шари тўғрисида, шу жумладан тадқиқ қилиниши қийин бўлган океанлар ва қутб ҳавзалари сингари соҳалар тўғрисида дарров информация ола беради. Ернинг сунъий йўлдошлари юбораётган маълумотлар бутун планетамизга доир мана шундай яхлит манзарани кўрсатиб бера олмайди. Ойдаги обсерватория Ердаги об-ҳаво қандай бўлишини олдиндан айтиб беришга ёрдам беражак.

Диққатга сазовор бўлган шу нарсани айтиб ўтиш керакки, Ойда туриб Ердаги бир неча ўн метрли объектларни кузатиш мумкин, яъни Ердаги асбоблар билан Ойда кузатилиши мумкин бўлган объектларга қараганда, юз марталаб ва минг марталаб кичикроқ объектларни кузатиш мумкин бўлиб қолади. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, Ойда ўрнатилган телескопда кўринадиган акснинг сифати жуда юксак даражада бўлади, чунки чанг босган ва узлуксиз ҳаракатда бўлган Ер атмосфераси кузатиш объектига — Ер юзасига бевосита яқин туради.

Ойнинг ўзини тадқиқ қилиш алоҳида ўрин олади. Ой юзасидаги физик шароитлар тадқиқ қилинадиган, Ой тупроғининг структураси, Ойнинг фигураси ўрганиладиган бўлиб қолади, сейсмик, гравитацион ва магнит разведкалари ўтказилади, Ойда қандай фойдали қазилмалар борлиги аниқланади, унинг катта масштабли хариталари чизилади.

Шуни айтиб ўтиш керакки, «Луна-9» станциясига ўхшаш автоматик станциялар ёрдамида шу масалаларни тадқиқ қилишни бошлаб юбориш мумкин.

Ой юзаси қандай таркиб топганлигининг тарихини тадқиқ қилиш Қуёш системасининг келиб чиқиши тўғрисидаги назария учун катта аҳамиятга эга бўлади. Ойда атмосферанинг йўқлиги ва сувнинг йўқлиги натижасида унинг юзасида вужудга келган ҳолат кўп миллион йиллар давомида сира ўзгармай, ўзининг дастлабки ҳолини сақлаб келмоқда.

Ой юзасидаги специфик шароит уни бир қанча муҳим илмий тадқиқотлар ўтказиш учун жуда қулай қилиб қўяди. Масалан, Ойда чекланмаган ҳажмдаги вакуумнинг мавжудлиги унда юксак вакуум техникаси ва электроника соҳасидаги тадқиқотларни кенг миқёсда олиб бориш имкониятини туғдиради.

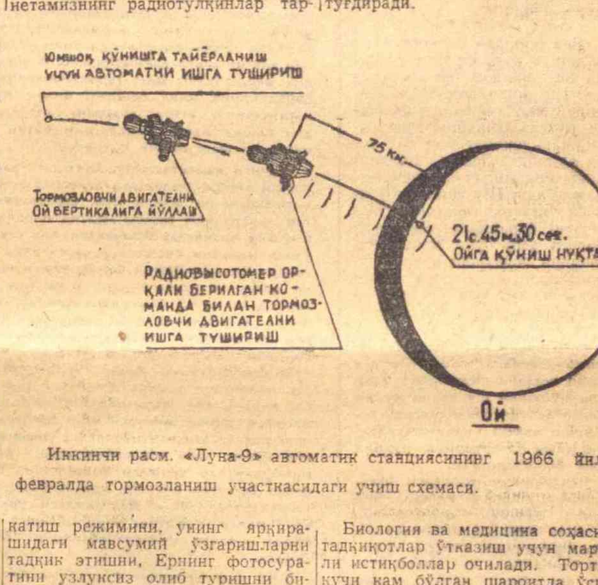

Иккинчи расм. «Луна-9» автоматик станциясининг 1966 йил 3 февралда тормозланиш участкасидаги учиш схемаси.

Биология ва медицина соҳасида тадқиқотлар ўтказиш учун мароқли истиқболлар очилади. Тортиш кучи кам бўлган шароитда ўсимлик ва ҳайвон организмлари қандай ҳолатга тушади? Физиологик жараёнлар қандай ўзгаради? Мана шу ва бошқа кўпгина масалаларни тирик организмларни ва одамни Ой юзасида узоқ вақт турғизиб, ўрганиш мумкин.

Ойдаги илмий базаларда қўлга киритиладиган янги билимлар турли фанларнинг ривожланишига нақадар катта таъсир қилишини ҳозир айтиб бериш қийин. Шу нарса шубҳасизки, бу — фан ва техниканинг бир қанча тармоқларини ривожлантиришнинг янги босқичи бўлажак.

Автоматик станция Ойга юмшоқ қўндирилганлиги — Ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилганидан кейин, одам космосда биринчи марта учганидан кейин, космонавт кемадан космосга биринчи марта чиққанидан кейин совет фани ва техникаси эришган бу жуда катта ғалаба — космосни ўзлаштиришдаги энг муҳим босқичдир.

(«ПРАВДА» 1966 йил 7 февраль).

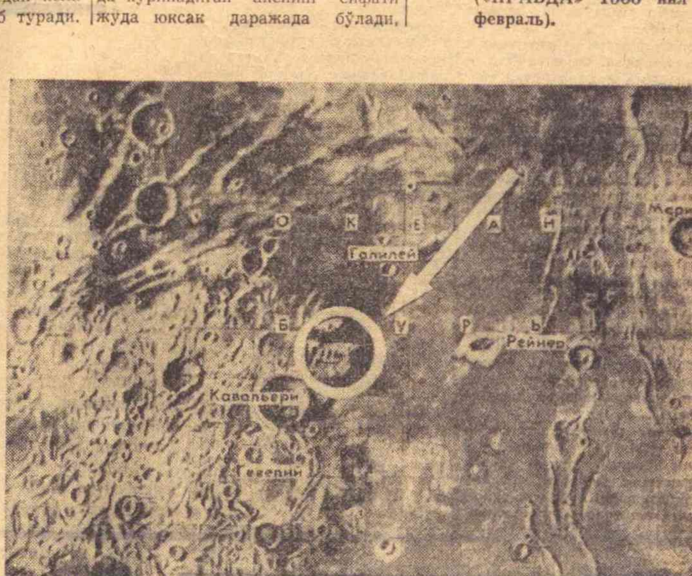

«Луна-9» станциясининг қўниш жойи. Стрелка билан Ойга кўрсатилган.

Халқаро ОБЗОР

ХЭМФРИНИНГ ТАБРИГИ

ВАШИНГТОН, (ТАСС). АҚШнинг вице-президенти, шунингдек аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий кенгашининг раиси бўлган губерт Хэмфри «Луна-9» станцияси Ойга муваффақиятли қўнганлиги билан Совет Иттифоқини табриклади.

«Бу муваффақият, — деди Хэмфри, — космос сирларини янада кўпроқ очиш йўлидаги муҳим техник қадамдир. Мен айниқса совет раҳбарлари ва мутахассисларини ана шу мақсадда — автоматик станцияни Ойга қўндиришга эришиш йўлида кўрсатилган сабот-матонат билан табриклайман».

УРФ-ОДАТЛАР, АНЪАНАЛАР...

Торажи қабиласи яшайдиган қишлоқларда чумолини тарозида тортиб сотадилар. Бир килограмм қуритилган чумолининг баҳоси 15-20 рупий. Чунки, бу ерда чумоли энг таъмли таом ҳисобланади. Уни сабзавот ва қайнатилган гуручга қўшиб ейдилар.

Емишли чумоли ўрмонда, дарахтларда яшайди. Чумолини ўша ердан овлаб келадилар. Унинг тухумидан эса балиқ овлашда фойдаланадилар.

Шуни ҳам айтиш кераккি, бу қабила тилида «раҳмат» деган сўз йўқ. Улар ўз миннатдорчиликларини бошқача тарзда изҳор қиладилар. Масалан, туз берган кишига раҳмат айтиш ўрнига улар «агар сен туз бермаганингда овқат еб, бунчалик роҳатланмаган бўлардим» дейдилар.

* * *

Ява оролида чақалоқ етти ойлик бўлганда унинг ҳаётида тантанали воқеа юз беради. Шу куни чақалоққа биринчи марта ерга оёқ босишга рухсат этилади. Равшанки, чақалоқнинг ўзи тик тура олмайди. Лекин катталарнинг ёрдамида биринчи қадам қўяди. Шу жойнинг ўзидаёқ унга пиширилган жўжа оёғини берадилар. Бу совға болага умр бўйи меҳнат қилишини эслатиши керак. Индонезияда «у товуқ каби яшайди, титмаса овқат тополмайди» деган матал бор.

* * *

Роти ороли аҳолиси янги туғилган болага ном қўйишга жуда жиддий қарайди. Улар ном қўйишни шунчалик муҳим воқеа деб ҳисоблайдиларки, боланинг ҳамма қариндошларини, ҳатто ўлганларнинг руҳини ҳам «чақиради»лар.

Чақалоқнинг ота-онаси фарзандига тикилиб туради. Бир киши боланинг ота-боболари номини бирма-бир айтаверади. Бола бирданига йиғидан тўхтаса ёки остини ҳўл қилиб қўйса, шу вақтда айтилган ном унга энг муносиб исм ҳисобланади. Агар бола ҳамма эркаклар исмини эшитиб, уларни маъқулламаса нима бўлади? Шундан сўнг аёлларнинг номи санала бошлайди. Шу сабабли Роти оролида аёллар номи қўйилган эркакларни, исми эркакча бўлган аёлларни учратиш мумкин.

Агар чақалоқ ота боболарининг номидан бирортасини ҳам «ёқтирмаса», ердаги нарсалар: шоли, тош, от ва ҳайвонлар санала бошланади. Бола шунда ҳам йиғламаса, унга Тоу Беук (янги эркак), қиз болага эса Ина Беук (янги аёл) деб ном берадилар.

ПЛАНЕТАНИНГ ҲАММА ТОМОНИДАН

ИНДИРА ГАНДИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди Дибругарҳдаги митингда сўзга чиқиб, Тошкент битими Ҳиндистон билан Покистон ўртасида тинчликни қайта тиклашга ёрдам берди, деди. Ҳозир, деди у, ҳар иккала мамлакат мана шу тинчликни давом эттирмоқ учун бутун куч ва ғайратларини сарфлашлари керак. Улар тинч иқтисодий ривожланиш вазифаларига ўзларининг бутун эътиборларини қаратишлари зарур. Қашшоқлик ва саводсизликка қарши кураш олиб бормоқ учун, озиқ-овқат проблемасини ва бошқа иқтисодий проблемаларни ҳал қилмоқ учун, деди Индира Ганди, Ҳиндистонга тинчлик керак.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ ҲУЖУМИ

НЬЮ-ЙОРК. АП агентлиги хабар беради: Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Сайгондан 96 километр ғарбий-жанубдаги Виньлонг шаҳарчасида кўмиб қўйган мина портлаб, натижада америкалик ҳарбий хизматчилардан икки киши ўлди, америкалик солдатлардан олти киши жароҳатланди.

СУФАНУВОНГ МАКТУБИ

ХАНОЙ. Лаос коалицион ҳукумати Бош министрининг ўринбосари шаҳзода Суфанувонгнинг Лаос қиролига юборган мактубини ВИА агентлиги эълон қилди. Америка империалистлари, дейилади шу мактубда, Жанубий ва Марказий Лаосни Жанубий Вьетнамдаги жанг майдонини ўзларининг Таилаиддаги ҳарбий базаларига туташтирадиган плацдармга айлантирмоқ учун оккупация қилиб олишга кейинги бир неча йил давомида уриниб келмоқдалар.

Қўшма Штатларнинг бу планлари ўз вақтига барбод қилинмаса, дейилади Суфанувонг мактубида, Лаосдаги уруш тағин ҳам шиддатлироқ урушга айланади ва Ҳинди-Хитой доирасидан ташқарига чиқиб кетиши мумкин. (ТАСС).

АФИНАДА ҚАМОҚҚА ОЛИШЛАР

АФИНА. Илм олиш эркинликларини ҳимоя қилиб, студентларнинг 1 февралда ўтказган митинглари муносабати билан Греция ҳукумати маъмурлари Афина студентларининг раҳбарларини қамаб қўйди. Қамоққа олинганлар орасида — грек студентлари миллий иттифоқининг раиси П. Пангалос, раис ўринбосари И. Манос ва Афина университети студентлари иттифоқининг раиси. М. Цангаракис бор.

Жолио-Кюри номидаги олтин медаль Вейкко Свинхувудга топширилди

ХЕЛЬСИНКИ. 6 февралда бу ерда Фредерик Жолио-Кюри номидаги тинчлик олтин медалини атоқли жамоат арбоби, «Финляндия тинчлик тарафдорлари» ташкилотининг раиси Вейкко Свинхувудга тантанали топшириш маросими бўлди. Жаҳон тинчлик кенгашининг ижрочи президенти вазифасини бажарувчи Изабелла Блюм Вейкко Свинхувуднинг катта хизматларини, айниқса 1965 йилнинг ёзида Хельсинкида тинчлик конгрессини ташкил этишдаги хизматларини қайд қилиб ўтди.

Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитетининг масъул секретари М. И. Котов Вейкко Свинхувудни совет тинчлик тарафдорлари номидан табриклади.

Ота ўқ тегиб ҳалок бўлган фарзандини кўтариб бормоқда. Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири бу суратни Жанубий Вьетнамдаги Ань Тхи районида олган. АҚШ агрессияси Вьетнам халқига жуда кўп мусибат келтирди. Чет эл босқинчилари ташлаган бомбалардан тинч шаҳар ва қишлоқлар ёнмоқда, аёллар, қариялар, болалар ҳалок бўлмоқда.

АП — ТАСС телефотоси.

ЖАҲОН БИР ҲАФТА ИЧИДА

1. МУНОФИҚЛИК ВА БОСҚИНЧИЛИК ДИПЛОМАТИЯСИ

Жаҳон узра яна қаҳр-ғазаб ва норозилик бўрони гувилламоқда. Америка авиацияси Вьетнам Демократик Республикасига осмондан қароқчиларча ҳужумлар қила бошлаганлиги Қўшма Штатларнинг босқинчилик сиёсатидан қаҳр-ғазаб тўлқинини янгидан кучайтириб юборди. Демократик Вьетнам тупроғида яна бомбалар портламоқда. Америка агрессорлари халқаро ҳуқуқнинг элементар нормаларини топтаб Вьетнам проблемасини қуролнинг зўри билан ҳал қилишга уринмоқдалар. Вашингтонлик сиёсатчилар ВДР территориясини яна бомбардимон қила бошлаш билан Қўшма Штатларнинг «тинч ҳужуми» қалбакиликдан бошқа нарса эмаслигини бутун дунё назарида фош қилиб қўйдилар.

Шуниси характерлики, Вьетнам халқига қарши олиб борилаётган агрессив уруш ўз мамлакатининг ичида ҳам, шунингдек бутун дунёда ҳам тобора қаттиқ қораланаётган бир вазиятда, Вашингтон ана шу хатарли қадамни босишга журъат этди. Президент Жонсон ВДРни бомбардимон қилишни давом эттиришга қарши чиққан сенаторлардан катта бир группасининг фикри билан, ҳатто ҳисоблашиб ўтирмади. Бу қарор Американинг НАТОдаги ва бошқа Ғарбий ҳарбий блокларидаги иттифоқчиларининг огоҳлантиришларини менсимасдан қабул қилингани ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Америкалик баъзи обзорчилар ҳозир бу иттифоқларнинг ҳаммаси «бир томонга қатнаш рухсат этилган кўчаларга ўхшаш» бўлиб қолди, деб зорланмоқдалар. Ҳарбий мажбуриятлар туфайли Вашингтон билан алоқа боғлаган биронта ҳам нуфузли мамлакат Американинг Вьетнамдаги урушида унга мадад кўрсатиш учун айтишга арзигулик куролли кучлар юборишга ботина олмади.

АҚШ конгрессининг ўзида ҳам Американинг Вьетнамдаги агрессиясини кенгайтиришга жиддий равишда қаршилик кўрсатилмоқда. Президент Жонсоннинг Вьетнамдаги сиёсатига қарши чиқаётган конгрессменлар орасида Морзе, Роберт Кеннеди, Мэнсфильд, Фулбрайт ва бошқа шу каби таниқли сенаторлар бор. «Агар биз бомбардимонларга Вьетнам проблемасига қайтарилаётган жавоб деб баҳо берсак, — деди Роберт Кеннеди, — тўппа-тўғри ҳалокат ёқасига бориб қоламиз». Калифорния штатидан сайланган конгрессмен Браун вакиллар палатасида гапириб, президент Жонсоннинг Вьетнам Демократик Республикасини яна бомбардимон қила бошлаш ҳақидаги қарорини қаттиқ қоралади. Қўшма Штатлар, деди у, Вьетнамда танлаб олган йўлидан бораверса, ҳеч бир самарали бўлиб чиқадиган мақсадларга эриша олмайди. Шундай иш тутиш билан, деб уқтирди Браун, «Осиёдаги ҳамма одамлар олдида Америка империализми устидан ҳукм чиқариб қўямиз».

Маълумки, Америка урушнинг янги палласига қадам қўйишдан олдин Шимолий Вьетнамга осмондан қилинаётган ҳужумларни 37 кун тўхтатиб турди. Ана шу вақт ичида Вашингтон АҚШнинг Вьетнамдаги асл мақсадлари хусусида жаҳон афкор оммасини чалғитиш учун планетанинг ҳамма томонларига ўзининг энг тажрибали дипломат кадрларини юборди. Шу аснода пентагон Вьетнам проблемасини «тинч йўл билан бартараф этиш тўғрисида»ги сохта гаплар кўланкасида агрессиянинг янги босқичига жадал ҳозирлик кўриб қўйди. Америкалик машҳур обзорчи Хэнсон Болдуиннинг ёзишича, Шимолий Вьетнамга осмондан қилинаётган ҳужумларни тўхтатиб туриш пентагонга шунинг учун даркор бўлиб қолдики, «таъминотга, қурилишга ва қурол-яроғларга тааллуқли муҳим проблемаларни ҳал қилиб олиш керак эди. Иқлимга мослашиб олиш ва келгусидаги уруш ҳаракатларига жадал ҳозирлик кўриш учун маълум бир даврни ўтказиш зарур эди».

Қўшма Штатлар ўзининг Жанубий Вьетнамдаги қуролли кучлари сонини кўпайтиришни давом эттирди. Маълумки, АҚШ ҳукумати уруш ҳаракатларини кенгайтириш учун қарийб 13 миллиард доллар ажратиш тўғрисидаги илтимос билан яқинда конгрессга мурожаат қилди. Америкаликлар «тинч ҳужум» деган машъум гаплар ниқоби остида Шарқи-Жанубий Осиёга янги-янги қўшинларни ва ҳарбий анжомларни келтириб қўйдилар. Расмий маълумотларга қараганда, ҳозир Вьетнамда Американинг қарийб икки юз минг солдати бор. АҚШ еттинчи флотининг кемаларига ва Американинг Вьетнам яқинидаги базаларига жойлаштирилган қуролли кучларни ҳам қўшганда, агрессорларнинг жами қўшинлари 313 минг кишига етди.

Американинг энг урушқоқ сиёсатчилари ва генераллари президент Жонсондан Вьетнамда ғалабага эришмоқ учун АҚШнинг борлиқ бутун ҳарбий қудратидан фойдаланишни талаб қилмоқдалар. «Ғалабанинг олдида ҳамма нарса ўта берсин», — деди бачкана матбуот корчалони кенжа Херст.

Вашингтон Вьетнамдаги урушни янада кенгайтириш йўлини тутиб, айни бир маҳалда мунофиқлик билан лўттибозлик ишлатишни давом эттирмоқда. Президент Жонсон Вьетнам Демократик Республикасини яна бомбардимон қила бошлаш ҳақида буйруқ берган куни Американинг БМТдаги делегацияси «Вьетнамдаги вазиятни муҳокама қилмоқ учун» Хавфсизлик Кенгашини чақиришни талаб қилди. Қўшма Штатлар овозларнинг минимал устунлигидан фойдаланиб, шу проблемани муҳокама қилишга Хавфсизлик Кенгашини мажбуран кўндиришга муваффақ бўлди. Вашингтон дипломатияси Вьетнамдаги аҳволни тинч йўл билан бартараф этишнинг бирдан-бир негизини, яъни 1954 йилги Женева битимларини қўпоришга интилмоқда, агрессияни борган сари кенгайтираётганлигини Вьетнам проблемасини сиёсий жиҳатдан бартараф этишга ҳаракат қилмоқдамиз, деган сохта гаплар билан ниқоблашга уринмоқда.

Жаҳон жамоатчилиги бу мунофиқлик ва босқинчилик дипломатиясининг башарасини аллақачон билиб олган. Мана шу сабабдан, Қўшма Штатларнинг авантюристик сиёсатига қарши қаҳр-ғазаб билан билдирилаётган норозиликлар тўлқини бутун дунёда авжига чиқмоқда.

Вьетнам Демократик Республикасининг территорияси яна бомбардимон қилинаётганлиги, Америка ҳарбийларининг Жанубий Вьетнамдаги жазо операциялари кучайтирилаётганлиги, кўпгина мамлакатларда жамоатчиликнинг ғоят кенг доираларини ларзага келтирди. Англиянинг таниқли жамоат арбоби Бертран Рассел айтганидек, барча холис ниятли кишиларнинг бурчи «Американинг ҳарбий машинаси қимирлай олмайдиган ҳолатга тушиб қолгунча» бутун куч-ғайратларни сафарбар этишдан иборатдир.

Американинг Вьетнамдаги агрессияси — шармандали иш бўлибгина қолмай, шу билан бирга, бефойда ишдир. Қўшма Штатларнинг ҳукмрон доиралари буни аллақачонлар тушуниб олишлари керак эди.

2. ЛЮКСЕМБУРГ: НА ҒОЛИБЛАР БОР, НА МАҒЛУБЛАР?

«Умумий бозор» доирасида бирлашган Ғарбий Европадаги олти мамлакат ташқи ишлар министрларининг Люксембургдаги учрашуви яқинда тамом бўлди. Бу учрашувнинг хусусияти шу бўлдики, етти ой араз қилиб юргандан кейин Франция вакили бу учрашувда биринчи марта қатнашди. Маълумки, ўтган йил июнь ойининг охирида ана шу гуруҳ ичида вужудга келган кескин ихтилофлар вазиятида Париж ўз вакилларини Европа иқтисодий ҳамжамияти органларидан чақириб олган эди. Франциянинг «олтилик» иштирокидаги музокаралар столи атрофига қайтиб келганлиги Ғарбдаги баъзи обзорчиларга «Умумий бозор» ичидаги бирлик яна тикланди, дейиш учун асос бўлди. Лекин умидбахшлик билан айтилган бу тахминлар пучга чиқди. Ҳар қалай Люксембург учрашувининг натижалари шундан далолат бериб турибди.

Люксембургда на ғолиблар бўлди, на мағлублар, — деди Боннга қайтиб келгач Ғарбий Германия ташқи ишлар министри Шредер. Бонндаги арбоблар Франциянинг музокаралар столи ёнига қайтиб келиши барча ихтилофларни текислаб юборди ва ўртадаги муросани мустаҳкамлаб қолиш учун эндиликда амалий ишлар қилинса кифоя, деган тасаввур туғдиришга интилмоқдалар. Аммо, қабул қилинган ҳужжатларни таҳлил қилиб кўрганда, «умумий бозор»нинг келажаги тўғрисидаги масалада ва, даставвал сиёсий масалаларда Франция ҳам, Ғарбий Германия ҳам аслида ўз позицияларидан қайтмаганликлари маълум бўлиб қолмоқда. Маълумки, Бонн Европа иқтисодий ҳамжамиятини миллий давлатлардан устун турадиган аллақандай бир органга айлантириб олишга кўпдан бери уринмоқда. Бу органда Ғарбий Германиянинг қудратли монополиялари бош ролни ўйнаши, бинобарин, Ғарбий Европага тааллуқли туб сиёсий порблемалар Бонн давлатининг манфаатларига мос равишда ҳал қилиниши керак.

Рейн бўйидаги сиёсатчилар шу мақсадга эришиш йўлида, аввало, «Умумий бозор»нинг ижро этувчи комиссиясига кенг ваколатлар бериб қўйишга интилмоқдалар. Бу комиссиянинг бошида Бонн вакили Вальтер Хальштейн турибди. Иккинчидан, «Умумий бозор» министрлар советида қарорлар ҳанузгача бўлганидек, бир овоздан эмас, балки кўпчилик овоз билан қабул қилинадиган бўлишини улар кўпдан бери талаб этмоқдалар. Франция Бонннинг бу интилишларига қарши чиқиб, бу билан Бонн очиқдан-очиқ ўзига маъқул келадиган қарорларни зўрлаб қабул қилдирмоқчи, деб билмоқда.

Люксембургдаги учрашув вақтида якдиллик принципи тўғрисидаги масалада ҳам, «Умумий бозор» комиссиясининг ваколатлари тўғрисидаги масалада ҳам қарашларнинг тўла бирлигига ҳақиқатда муваффақ бўлинмади, «Умумий бозор»нинг беш қатнашчиси 1966 йил 1 январдан эътиборан «Умумий бозор» доирасидаги ҳамма қарорлар бир овоздан эмас, балки кўпчилик овоз билан қабул қилинсин, деган талабини қайтариб олишга мажбур бўлди. Бу талаб Рим шартномасига ёзиб қўйилган эди. Айни бир маҳалда Франция шу қоидани қабул қилишга принцип жиҳатидан рози бўлди-ю, лекин айни маҳалда якдиллик принципи афзалроқдир, деган фикрни таъкидлаб қўйди. Бинобарин, аслида на у тараф, на бу тараф ҳеч қандай умумий бир қарор билан ўз зиммасига мажбуриятлар олмади ва «Умумий бозор»да танглик туғдирган сабаблар асло йўқотилмади. Парижда чиқадиган «Монд» газетаси тўғридан-тўғри бундай деб ёзади: «Башарти, Франциянинг шериклари Рим шартномасининг ҳарфига ёпишиб олиб, ана шу кўпчилик овоз қуролидан фойдалансалар ва ҳозирги вақтда шунинг орқасида вужудга келган шарт-шароитларни эътиборга олмасалар, жиддий танглик вужудга келади, деб эндиликда ҳамма огоҳлантириб қўйилди». Бинобарин, шу сабабдан Ғарб матбуоти Люксембург кенгашининг ҳужжатларига «Умумий бозор»даги шериклар ўртасида пайдо бўладиган янги можаролар ва тўқинишларнинг куртаги деб баҳо бердики, бу бежиз эмас. Ғарб обзорчилари «Умумий бозор» ичидаги ихтилофлар 14 февралда «Умумий бозор» министрларининг Брюсселдаги учрашувидаёқ айниқса яққол билиниб қолади, деб тахмин қилмоқдалар. Бу учрашувда қишлоқ хўжалик товарларининг нархлари тўғрисидаги масалалар муҳокама қилинади. Бас, шундай экан, Бельгия ташқи ишлар министри Спаак Люксембургдаги конференциядан кейин: «Умумий бозор»нинг боши ҳали ҳам кулфатдан чиқмай турибди», — деб ҳақ гапни айтганга ўхшайди.

Ф. САЙФУЛМУЛУКОВ.
(ТАСС).

ЗАМБИЯ—МОЗАМБИК ЧЕГАРАСИДАГИ АҲВОЛ

ЛУСАКА. (ТАСС). Португалия мустамлакачилари Замбия билан Мозамбик ўртасидаги чегарани ёпиб қўйиб, шу тариқа Мозамбик аҳолисининг қўшни Замбия Республикаси территориясига ўтишига халақит беришга интилмоқдалар. Мустамлакачилар Замбия чегараси бўйлаб жазо қўшинларининг катта-катта кучларини жойлаштириб қўйдилар. Шу вақтга қадар Мозамбикдан келган олти мингга яқин қочқинлар Португалия мустамлакачи қўшинлари терроридан қочиб, Замбиядан бошпана топдилар.

Замбия территориясига ўтган мозамбиклик қочқинлар учта махсус лагерга жойлаштирилди ҳамда Мозамбик чегараси яқинидаги қишлоқларга ўрнаштирилди.

ҚОЗОҚ САНЪАТКОРЛАРИНИНГ ГАСТРОЛИ

ЖОЗИБАЛИ КУЙЛАР

Қардош республикаларимиз артистлари, бастакорлари бир-бирларига тез-тез борди-келди қилиб турадилар. Бир халқнинг санъати билан иккинчи халқнинг санъатини бир-бирига таништириш бизда яхши анъана бўлиб қолди.

Тошкент эстрада театрининг зали лиқ тўла. Саҳнада Олмаотадан бизга меҳмон бўлиб келган санъаткорлар қардош қозоқ халқидан ўзбек халқига шеърий салом топширар экан, Қозоғистоннинг чексиз бойликлари, меҳнаткаш халқи, етук одамлари кўз олдимизда намоён бўлар эди. Концерт бошланди. Қозоғистон ССР халқ артисти Юсуфбек Элэбековнинг шогирди Маданият Ешекеев дўмбира билан қўшиқлар айта бошлади. Унинг биринчи қўшиғи Абай, Жамбул, Сакен Сайфуллин, Мухтор Авезов ва барҳаёт улкан адиб Сабит Муқонов диёри — «Туғушган эл» — Қозоғистонга бағишланади. Моҳир ижрочининг ранго-ранг қўшиқлари томошабинларни мамнун қилди.

Ўзининг қўнғироқдек овози билан танилган қўшиқчи қиз Тўқан Усенова айтган қозоқ қизларининг ўланлари бизнинг қизларимизнинг ёр-ёрларидай ёқимли эшитилди. Унинг жозибали, қувноқ овози, юксак маҳорати томошабинга завқ-шавқ бағишлар эди.

Қозоқ дўстларимизнинг катта концерт программасидаги ҳар бир номер жуда мазмунли ва мароқли.

Лапарчи қиз Зайнаб Ушурова ўзбекча, тожикча, ҳиндча ўйинлар билан лапарлар айтиб томошабинларни хурсанд қилди. У ўзбек тилида айтган «Наманганнинг олмаси» қўшиғи янгича бир оҳанг билан жаранглади. Артист Ғинишбек Бўйрабоев санъати ҳам қарсаклар билан олқишланди. Қозоғистон артистларининг бу гастроль концертлари Тошкентдан бошланиб, катта маршрут билан республикамиз бўйлаб давом этади.

Ҳ. ЮСУПОВ.

ВИЛИС ЛАЦИС ВАФОТ ЭТДИ

РИГА, 7 февраль. (ТАСС мухбири). Машҳур латиш ёзувчиси, таниқли Совет арбоби Вилис Лацис узоқ давом этган оғир касалликдан сўнг бу ерда 62 ёшида вафот этди.

ОВЧИНИНГ ОМАДИ КЕЛСА...

ОВЧИ БЛОКНОТИДАН

□ □

Овчи итим жуда ҳушёр. Овга боришга тайёргарлик кўраётганимдаёқ у сезиб, ташвишга тушди, бетоқатланди, ҳеч кимга уйқу бермади. Вовуллайверди.

Август ойи эди. Кеч кириб қолганда Сирдарё қирғоғига итим билан келдим. Қирғовул гўштидан бир ош дамласак деб уйдагиларни қувонтириб келгандим. бахтга қарши қирғовул учрамади. Овчи шинавандалар:

— Кеча милтиқ овози кўп эшитилди, қирғовуллар қўрққан бўлса керак,— дейишди.

Нима қилиш керак? Овчининг айтгани ҳамма вақт бўлавермайди. Уйга қуруқ бормай, дедимда, қирғоқда тунаб қолишга қарор қилдим. Ҳазилкаш дўстларим:

— Келинойимга бозордан товуқ сотиб олиб, қирғовулнинг рангига бўяб, совға қиласиз-да,— деб луқма ташлашади.

Ов қилгани келган жойимда ёввойи чўчқа кўп бўлади. Нега десангиз ов хўжалигининг чор атрофига шоли экилади, ёзда шоликор ерда балиқ кўп бўлади. Қулоқ бошида уюлиб-уюлиб юради. Чўчқалар бу «текин овқат»га хўранда бўлиб қолишган. Мен шу шоликор ерга борадиган йўлга чиқиб балиқхўр чўчқаларни кечаси билан пойладим.

Аксини қарангки, итимни йўқотиб қўйдим. Мен уни қидириб топгунимча иккита урғочи чўчқа боласини эргаштириб, шолипояга ўтиб кетибди. Буни менинг қўшниларим аниқ кўришган. Лекин овчиларнинг қоидаси бўйича бировнинг ўлжасини иккинчи овчи отишга ҳақи йўқ. Акс ҳолда жазоланади, «безори» деб ном олади.

Овчи дўстларим ётган ерларидан бақиришарди:

— Асқар, ўлжа қўлдан кетди, итинг қурсин бевақт дайдимай! На ўзинг отмадинг, на бизга. . .

Албатта ўтган ишга ўкинма дейиш осон, лекин овчидек ўкинувчи одам дунёда бўлмайди. Ўйлаб кўринг-да, роса қийналиб, чуқур қазиса, ёмғир, қор демай ўлжани пойлаб, яланг жойда ётса-ю, пойлаган ўлжа қўлга тушмаса ачинмайсизми! Иккинчи овга келмайман деб қасам ичасиз.

Ҳавас эканда, қандай қилиб яна овга чиқиб қолганингизни ўзингиз билмай қоласиз.

Қирғовул отолмадим, энди чўчқа отмай кетмайман, деб чуқурликка ўтириб пойладим. Ой ёришди. Папиросни бекитиб чакаяпман. Шу вақт ўнг томондан чўчқанинг қурқиллаган овози эшитилди. Қўшоғизни овоз чиққан томонга тўғрилаб, тепкини кетма-кет босдим. Милтиқни тез ўқламоқчи бўлиб турсам, мендан нарироқда кичик чўчқа югуриб боряпти. Отдим, ингараган овозни эшитдим-у, қидириб чўчқани тополмадим. Ўқ тегмаган бўлса керак.

Хуллас, овим ўнгидан келмади. Жуда хафа бўлиб, уйга қайтмоқчи бўлиб турсам, овчи дўстларимдан бири учраб қолди.

— Мен яраланган чўчқа боласини кўрдим,— деди. Шу заҳотиёқ оғзим қулоғимга етди.

— Демак ўқ тегибди, — деб бақириб юбордим.

Овимиз юрмади, деб турганимда бошим устидан бир тўда ғоз «мана биз буёқдамиз» деб учиб ўтди. Овчининг омади келса ҳеч гап эмас. Тўртта ғозни тўрт ўқ билан отиб тушириб, қувона-қувона уйга қайтдик.

А. АБДУЛОВ.
Овчи.

✻РАДИО

8 ФЕВРАЛДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар, 9.30 — Енгил куйлар, 9.45 — Халқаро темада, 10.10 — Арман халқ куйлари ва қўшиқлари, 10.30 — Симфоник куйлар, 11.10 — «Ғамхўр устозлар» (рус.), 11.25 — Қўшиқлар, 12.15 — Спорт эшиттириши, 12.30 — Концерт, 13.40 — Куйлардан куйларга, 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун, 16.15— СССР санъат усталари концерти, 18.10 — Қўшиқлар, 18.30 — Концерт, 19.20 — Қорақалпоқ куйлари, 20.00 — «Узоқ — яқин бўляпти» (рус.), 20.10 — Чет эл экрани куйлари, 20.45 — Янгича традициялар, 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Рақсга марҳамат, 22.40 — Саид Аҳмаднинг «Уфқ» романидан боблар (рус.), 23.20 — Мақом кечаси.

✻ ТЕЛЕВИДЕНИЕ

8 ФЕВРАЛДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — Телевизион янгиликлар, 18.20 — Иккинчи она тили (мактаб ўқувчилари учун), 18.55 — Ажойиб машина ижодкорлари («Ташсельмаш» заводидан), 19.15 — Дарёлар келажакка оқади, 19.45 — Татар куйлари (Пойафзал фабрикаси бадиий ҳаваскорлари ижросида).

20.30 — Эшиттиришлар программаси.

Рус тилида: 20.35 — Телевизион янгиликлар, 20.50 — Рассомнинг йўл хотиралари, 21.25 — Реклама ва эълонлар, 21.30 — Қора бахмал (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.10 — Қувноқ рассом. Москвалик (болалар учун), 18.35 — Ойна (мактаб ўқувчилари учун), 18.55 — Тошкент янгиликлари, 19.05 — Райнис (ҳужжатли фильм), 19.50 — Менинг генералим (телевизион бадиий фильм).

Ўзбек тилида 21.05 — Ўзбекистон комсомолининг XVIII съезди олдидан. Ёшлик рапорт беради, 21.25 — Уз олдингда мақсад бўлса (телефильм), 21.40 — Тошкент янгиликлари, 21.50 — Қалдирғоч (бадиий фильм).

✻ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 8/II да Сўнгги нусхалар, 9/II да Уғирланган умр.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА 9/II да Ота ўғли.

✻КИНО

Соф севги қиссаси — САНЪАТ САРОЙИ, «ЎЗБЕКИСТОН», «ИСКРА», «ВОСТОК», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Майдондаги қотиллик — «МИР», СОБИР РАҲИМОВ номли, НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
АНАТОЛИЙ ФУРМАНОВ
гастроллари
(ИЛЛЮЗИОН АТТРАКЦИОН)
РСФСРда хизмат кўрсатган артист
ВЛАДИМИР ДОВЕЙКО.
раҳбарлигида акробатлар группаси,
Грузия ССРда хизмат кўрсатган артист
Михаил ва Людмила Лалашвилилар
(айланма сим устида эквилибристика),
Зоя ва Николай Криленко
(«вертолёт»да ҳаво гимнастлари)
ва бошқа номерлар.
Кеч соат 8да бошланади.
Билетлар сотилмоқда.

1966 йил 18 февраль кундуз соат 3 да, Тошкент халқ хўжалиги институти ҳузуридаги бирлашган илмий совет мажлисида (Олмазор кўчаси, 183-уй)
Н. Ибодов — иқтисод фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Хўжаликни қайтадан тиклаш даврида Ўзбекистон халқ хўжалигини бошқаришни ташкил қилиш тажрибаси (1921—1928 йиллар)» деган темада
ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ
Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

1966 йил 18 февраль кундуз соат 2 яримда, Тошкент политехника институтининг инженерлик-физика, энергетика ва механика факультетларининг бирлашган илмий совети мажлисида (Ульяновская кўчаси, 3-уй, 23-а аудитория)
Н. Мавлонов — техника фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ғўзапояни пресслаш ва тайёрлаш процессини текшириш» деган темада
ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ
Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин (Навоий кўчаси, 17-уй).

«Тошкент» бадиий адабиёт нашриёти старший редактор
Ғулом ШОДИЕВНИНГ
вафот этганлигини қайғу билан билдириб, марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Бизнинг адрес ва телефонлар — СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26. Редактор — 26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари—27283. Партия турмуши — 33469, 27221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — 31226. Коммунистик тарбия — 31455. Саноат, капитал қурилиши ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 27221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33353. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор—30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

№ Г. — 32. || Индекс 64543. || Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. || Р. 08118.